



**R. P. Christophori De Ortega È Societate Iesu, Quondam  
Scolasticæ Theologiæ publici Professoris, ac ejusdem  
Facultatis Præfecti ... Theologia Controversiarum  
Dogmaticarum, & Scholasticarum, de Divina ...**

**Ortega, Cristóbal de  
Lugduni, M.DC.LXXX.**

V. An per scholam veram Thomisticam & Philosophorum, & Magistri  
doctrinam prædeterminatiuæ præfinitiones liceant.

---

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94274](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94274)



CERTAMEN I.

*Philosophis non fatalibus omnibus, ac Magistro sententiarum, prædeterminatiue præfinitiones absolute actionum humanarum fuerunt semper iniussæ.*

1. **C**um res hæc ex naturali Philosophia disputari, ac defini optimè queat, vii. ex quæst. 7. parebit: merito, dum scholasticorum iudicia super illa exploramus Philosophorum de illa sententiæ exploranda etiam sunt. Et in primis Philosophorum Principes Platonem, & Aristotelem pro exclusione cuiusvis principij determinantis ex parte actus primi voluntatem ad alterum operationis extremum retulimus, ac recitauimus, præteritum quæst. 1. certam. 2. num. 2. 6. & 8. & certam. 3. num. 1. & 6. dum nostram de actionibus consultationem, consilium deliberationem electionem, ac propositum, rerumque usum strictum Aristot. statuit. Inde etiam fatum ad actiones solum naturales restrinxit, ne libera fatali necessitati, contra ipsarum libertatem, subiaceret, ut multis eius locis probat Iulius Sirenus 3. de fato, cap. 4. & 5. & à cap. 41. ad 44. quod ipsum de Platone ostendunt, Nemesius de natur. hominis, & animæ facultatibus, c. 38. & Ludou. Viues 5. de ciuit. c. 1. allegatis multis ex postremo eius lib. de Rep.

2. Nemesij primo loco sententia est. *Virtutem (ut pote sui iuris) carere Domino, & quia omnis Platonis oratio eo pertinet, ut electiones, & aliquas actiones ex electione in nostra esse potestate ostendat, ne ex necessitate legis æternæ rerum administratricis Sirenus cap. 44. cit. post med. Stoici (quorum Plato author) & fatum, & in nostra esse aliquid potestate tuerentur. Et Plato ipse in gorgia, siue dialog. de Rethorica lib. med. ex Socrate: Quisque sibi imperet, ut temperatus, & sui ipsius potens sit, & v. superatibus, ac cupiditatibus suis imperet: tanquam scilicet actionum suarum dominus. De Stoicis cum Platone scribit Augult. lib. 5. de ciuit. cap. 9. sub init. dixisse: Non omnia ex necessitate fieri, quamvis omnia fato fieri contenderent. Et cap. 10. iuit. in his causis, quas sub necessitate esse noluerunt (Stoici) posuisse voluntates nostras; videlicet, non essent libera, si subderentur necessitati. Plotinus apud Theodoret. 6. de provid. post med. aiebat: Libera potestatis animalia, quæ mouentur ex se ipsis, modo in meliorem, modo in deteriorem partem inclinare possunt. Et Euripides apud Origen. 2. contra Celsum ante med. & apud Euseb. de præparat. Euang. lib. 6. cap. 6. aiebat: Quædammodum Latius dare operam liberis, & non dare, sic eius filius interficere, & non interficere poterat. Et si extabat de patricio vaticinium, Et Cicero de natura Deor. & 2. de diuinat. apud Augult. 5. de ciuitate, cap. 9. & 10. & Viues ibi, Libertatem omni necessitati vinculo solutam asseruit, cum autem concilianda cum hoc infallibilitati, & celsitudini præscientiæ impar esset has erroneæ negauit.*

3. Audiendus tamen in hac sententiam est Aristot. 9. Metaph. cap. 5. text. 9. & 10. vbi statuit: irracionales potentias cum requisitis, & absque impedimentis necessario operari; racionales vero, seu liberas esse adhuc contrariarum factiuarum, & ad illa indifferentes. Ita enim dixerat textu comment. 3. *Quæ quidem cum ratione agentes omnes contrariarum sunt eadem, & quæ irracionales: una virtus: Eumque obicitur: quare simul facient contraria quod est impossibile: respondet: Necessè est ergo alterum aliquid esse, quod proprium (aliter) quod dominetur est, nec adeo commune utrique dico autem hoc appetitum, appetitionem, aut prohæresim (id est electio iudicij) quod enim desiderabis principaliter, hoc faciet, quoniam ut possit extiterit, & appropinquauerit passivo. Quibus verbis, & si ex parte principij aliqualem videatur determinationem requirere; non tamen illam requirit, sed proprietatem solum respectu actus voluntatis: eamque ponit in prohæresi, seu iudicio, quod ex duobus sequitur de facto appetitus, quod proprium*

Non 2 eius

Illustrat. D. Fernandus Mascareñas cum his de rebus ad scribendum se contulit, adeo efficaciter oppositam doctrinam impugnauerit, adeoque constanter nostræ adhæserit, ut infra videbimus. Denique mittenda non est Dom. D. Ioannis de Borgia Augustæ memoratæ Maiordomi Maximi Regique Senatus Lusitani Consiliarij. Data ad Clementem eundem, Madridi 8. Iunii, anno 1601. Latina per nostrum Paulum Leonardum citata 1. p. 1. sect. 7. n. 30. motuum enim omnium, & actuum, quibus Molinæ doctrina impetita ab hostibus fuit, eiusque apud Hispaniæ tribunalia, Academia, & doctos quosque triumphorum compendiarie tanti viri historia est. Titulus, quibus Lusitanæ inquisitionis, & Regni authoritatij consilium debet initio recensitis ait: (Rumore ab aliquibus per totam Hispaniam diffuso, nempe prohibendam in vrbē concordiam liberi arbitrij cum gratia donis à P. Ludouico de Molina Societatis Iesv in lacem euulsam valde commotus sum. Quoniam, si sparsus rumor verus fuisset, non modo tristicia occasio fuisset pijs, & doctis quibuscque eius Regni, periculi quoque non mediocritas zelationis, & authoritatij supremi fidei Senatus per S. Sedem ea in provincia erecti, quæ me compellunt, ut Beatitudinis reprobentem, P. doct. Ludouicum de Molina per viginti annos, quibus primariam Theologicæ facultatis cathedram Eboracensi in Academia moderatus est, atque per alios multos, quibus à pueritia ad extremam ætatem ibi vixit, eximia Religiosis virum computatum, & emendatione consummatissimum adeo, ut oraculi instar haberetur: cuiusque libri in pretio magno habentur cum generali approbatione: singulariter vero opus eius de concordia gratiæ, & liberi arbitrij: non solum, quia more communi data est eodendi facultas à Concilio S. Inquisitionis, & ab alijs Concilijs Regis Domini: Sed, quia ob denuntiationem quorundam Theologorum ex Castellæ Archidux Albertus, cum esset V. Sanctitatis Legatus à latere, & supremus inquisitor, mandauit cum omni diligentia, quæ obiciebantur, simul cum auctoris satisfactione diligenter examinari: quibus perpenis Archidux cum toto supremo Senatu iudicauit, censura dignum nihil reperiri: proinde non esse impediendum fructum, qui ab eo expectabatur libro, speciatim aduersus hæreses nostrorum temporum, V. Sanctitatem humiliter deprecor hac omnia perpendat; & quanti inconuenientis futurum sit Domini Archiducis V. Beatitudinis legati & supremæ inquisitionis sententiam tantæ cum circumspectione, & pondere latam reuocare: quare etiam toti regno amaritudinis condemnari doctrinam viri, quem maximi faciebat, & à quo utilitatem plurimam accepisse fateatur. Et, licet certus sum Theologos vrbis, quibus libri examinandi cura demandata est, tam graues esse, ut merus esse non debeat, quin suo fungantur munere cum integritate: tamen parta his in locis expectantia de medijs singularibus, & extraordinarijs, quibus huius P. hostes vbi sunt ad eum persequendum, mouere debet, ad diligenter considerandum eorum delectum, quibus censura commendatur, confido in Deo, & c. V. B. humilis seruus Don. Ioannes Borgia. ) Porro & si ex his, quæ tota hac questione produximus concludi absolute nequeat, prædeterminatiue præfinitiones, quas insequimur damnatas ab omnibus Academicis, Romanis congregationibus, & sancta Inquisitione prius esse, nostramque eandem auctentem sententiam, uti certam commendatam, in hac vero nostram potius, quam in aduersam potuisse omnino concluditur.

QVÆSTIO V.

*An per scholam veram Thomisticam, & Philosophorum, & Magistri doctrinam prædeterminatiue præfinitiones liceant?*

**P**HILOSOPHORVM primo loco, & Magistri sententiarum cum antiquitatis nomine, tum, quia iam sectam propriam in scholis non habent exploranda sententia, ut postmodum ad celeberrimæ Thomæ examinem venimus.

Christoph. de Orthege, de Deo Vno, Tom. I.



eius actus est, nec commune ipsi, & opposito; non autem de se determinatum ad illum. Appetitionem vero non ponit, ut determinatum necessarium ex parte actus primi ad appetitionem, neque enim requirit ad se ipsam, neque ad aliam, potest, ne processus infinitus detur, nisi in aliqua sitatur appetitione, quae immediate ab appetitu, seu voluntate oriatur nullam appetitionem supponens. Hanc igitur ad operandum ad extra solum modo requirit, quae operatio, cum solum mediatam libertatem ab appetitione participet, determinationem per illam non auferatur. Adde illud ex 3. Ethicor. cap. 5. init. *Nostri in potestate virtutes, & idemdem virtutem collocari; quibus enim in rebus nostra in potestate situm est agere, in his & non agere; & in quibus non agere, in his est & agere; ut ad hanc potestatem ad verumvis recte explicat S. Th. lect. 11. postea recitandus. Item 1. Perihermen. cap. 8. ut absurdum inferri. [Neque est quidquam, quod aequum fieri, & non fieri possit; neque erit, aut non erit quidquam, sed omnia necessario eueniunt: & nihil est quod aequum fieri, ac non fieri possit.] Et sub fin. concludit: [Patet non omnia necessario, vel esse, vel fieri; sed quaedam talia esse, ut aequum fieri, atque non fieri possint.] Et subinferius, [Quare, cum ita orationes sint verae, quemadmodum se res ipsae habent, patet, & contradictionem ipsam, quae circa res eas est, quae sic se habent, ut aequum fieri, atque non fieri, & esse aequum non esse possint, necessario perinde sese habere, atque res tales sese habent, & eandem cum illis legem subire.] Et lib. 2. c. 3. post med. [Potentia igitur ea, quae participes rationis sunt, eandem plurimum sunt, & contrariorum; at, quae sunt rationis expertes, non omnes: sed ignis, ut dictum est, non calefacere, & calefacere non potest: neque cetera quaecumque semper actu existunt. Aliqua tamen eorum, quae potentias rationis expertes habent, opposita simul suscipere] (passive) possunt. Alia etiam in sententiam eandem Philosophorum testimonia dabimus q. 7. dum agentis liberi definitionem statuamus.*

4 Accedunt Patres plures recitati q. 1. & 2. non vno solum Theologiae titulo, sed & Philosophiae illustres: quandoquidem in utraque eminuerunt. Sed praesertim Scholasticorum Philosophorum nomine referendi hic sunt, qui ex nominatissimis, celeberrimisque Philosophis Christianam religionem ingressi, & sanctimonia vitae, & sacrarum litterarum accurata meditatione, & intelligentia naturalis suae Philosophiae laudem non minuerunt quidem, sed magno opere auxerunt, & illustrarunt, in quibus sunt Boetius, Athenagoras, Iustinus Martyr, Cyprianus, Nemesius, Irenaeus, Nazianz. Basilus, Nemesius, Synesius, Lactantius, Minucius Felix, Augustinus, Emodius, Damascenus, & ex recitatis q. 2. & 3. Antiquorum plerique, quorum testimonia eis locis videri poterunt, ne hic otiose repetantur.

5 Ex Theologis referendus primo venit Magister sententiarum, & in primis locis ex ipso dandis contra praedeterminationes praedeterminatas ad materiale peccati. Secundo dandis etiam pro definitione causae liberae. Tertio datis iam locis controuers. 2. disp. 5. quaest. vii. pro concordia praescientiae infallibilis Dei de nostris liberis actibus cum eorum libertate, quia illos non praecedat, sed subsequatur potius, & supponit. Audiendus praeterea est in 2. d. 25. c. 1. sic factus. *Habilitas voluntatis, & rationis libera est ad utrumlibet: quia libere potest moueri ad hoc, vel ad illud.* c. 2. negat sub potestate arbitrii esse praeterita, & praesentia (qua praesentia scilicet) imo neque futura; sed ea tandem, quae per liberum arbitrium possunt fieri, vel non fieri. Vbi tantumdem valere posse fieri, vel non fieri, seu potestatem ad faciendum, vel non faciendum, atque arbitrii, & actionum libertatem ait, cap. 5. *Libertatem dicitur arbitrium: quia sine coactione, & necessitate, valet eligere, quod ex ratione decreuit.* cap. 9. *A necessitate, & ante peccatum, & post, aequum liberum est arbitrium.* Sicut enim tunc cogi non poterat, ita neque modo. Ideoque voluntas merito apud Deum iudicatur, quia semper a necessitate libera est, & nunquam cogi potest: ubi necessitas, ibi non est libertas: ubi non libertas, neque voluntas: & ideo neque meritum; c. 13. repetit esse a necessitate liberam, cap. vii. *Libertas a necessitate est per naturam, quae consonant dictis ab ipso d. 5. init. & d. 24.*

**CERTAMEN II.**

*S. Thomas pro nobis apertus prorsus est.*

1 Secundo loco pro sententia praedeterminationis praedeterminatus excludente adeo apertus, frequens, & constans S. Thomas, ut absolute, ac sine vlla lecorum eius ratiocinatione, imo & citatione referendus esset, nisi Dominici Patres habitus, & ordinis, quam mentis, concordia, ius priuatum, quod aint, illum interpretandi sicut, & Thomistarum nomen sibi arrogantes Angelicum Praeceptorem in propriis: quique sententias traheudi, vel inuitum, communem sibi (sibi tamen non semel, discordem) fecissent potestatem. Quoniam igitur in re praesenti se solos Angelici Praeceptoris mentem al. secutos, secutosque iactant: Nosque in re tam graui ipsius infensos hostes apud scholas, apud alienae facultatis, imo mere etiam laicos homines, infensosque mulieres, & plebem conqueuntur, & clamant pluribus illius (ut omnibus fieri absque nimia prolixitate nequeat) testimoniiis ubique operum eius obuiis cum ipsis inferentibus, nobis in hac materia amicitissimum esse ostendendum hic erit. Et in primis videnda, quae ex ipso produntur controu. 2. d. 5. quaest. vii. cert. 3. a num. 3. ubi, inde solum praescientiae certitudinem cum contingentis futuri contingentia, & libertate conciliat, quia illa huius causa non est; neque hoc ideo erit, quia praescitur; sed potius ideo praescitur quia erit, atque esse, seu fore in se determinate ad sui praescientiam supponitur. Secundo quia eadem locis ait futurum ex suis causis necessitari, ut si non habere, neque determinationem essendi infallibilem: ac proinde non posse praescientia Dei physice, ac metaphysice infallibilem, in suis causis cognosci futurum potius, quam non futurum: cum in illis, etiam concomitantibus determinationem, & necessitatem essendi potius, quam non essendi eius futurum non habeat, sed solum indifferentiam, & indeterminatam ad sui mutationem, & non futuritatem. Quare expectandam esse ait contingentis in suo determinato esse existentiam pro duratione, respectu cuius determinata eius futurum est potius, quam non futurum, ut determinate futurum a Deo infallibiliter absque suae contingentiae, & libertatis praedictio cognoscatur: quia necessitas obiectiua, quam praescientia infallibilis supponit, est necessitas essendi futurum contingens in se, quandoque esse supponitur, seu necessitas essendi in se pro duratione, qua in se iam est, scilicet necessitas libertatis, & potestatis ad utrumvis exercitium consequens, neque vllatenus natura antecedens. Quae doctrina Angelicus Doctor docet, quamvis determinationem, & necessitatem in coniuncto causarum contingentis, ut hoc sit reiciendam necessario esse, ut eius contingentia, & libertas seruetur; neque aliam determinationem, & necessitatem essendi cum contingentis libertate posse consistere, nisi quae ex eo, quod in se ipso contingens est, suboritur: eam scilicet, quae omne, quod est, quando est, necesse est esse, & quam consequenter appellamus: igitur ex mente apertissima S. Th. quoties in coniuncto causarum futuri contingentis inuenitur determinatio, & necessitas infallibilis, & antecedens essendi eiusmodi futurum contingentia, & libertas aboletur: neque alia necessitas, & infallibilis essendi cum eius contingentia, & libertate componitur, nisi consequens, seu quae futuri ipsius positionem supponit: At qui praedeterminatiua praedictio Thomae supponit, nisi consequens, etiam necessitatem, & infallibilitatem, in coniuncto causarum, etiam necessitatem, & infallibilitatem futurum contingentis inclusa, est necessitas infallibilis, & natura antecedens, nec solum consequens, & quae ortum habeat ex ipsius futuri positione, quam supponit ergo ex mente S. Thomae abiicienda est, vti in eius sententia verissima, & certissima incompossibilis cum futuri ita praedictio contingentia, & libertate.

2 Eandem sententiam tradit q. 6. de malo art. vi. argum. Sed contra nostram ad eligendum libertatem in eo collocans, ut voluntas hominis se habeat ad oppositas, & non ex necessitate moueatur ad unam, & sit Dominus sui actus: ita ut in ipso sit agere, & non agere. Libus.



Ethic. c. 3. lect. 7. licet. I. Aristotelis sententiam, quod consilium (proprium rationalium, & liberorum agentium) necessario sit de his, quæ in nostra sunt potestate approbat: indeque constare ait enigma ex necessitate causa sunt non posse ad consilium pertinere. Atque ex eodem textu Aristotelis q. 24. de verit. art. 1. Sed contra argum. 4. consilium non esse nisi de actibus, qui sunt in nobis, & quorum sumus Domini. Et cit. q. 6. de malo ad med. articuli, esse inquisitionem viam habentem ad opposita: vi cuius se voluntas non ex necessitate, sed cum potestate eligendi alterum, vel non eligendi movet. Unde 1. 2. q. 14. art. 3. infert consilium non esse circa res, quæ necessario sunt, sed contingentes, & a nobis, & q. 44. art. 3. ad 3. non esse de impossibilibus, de electione autem, quæ consilium, seu consultationem sequitur 1. 2. q. 13. art. 3. 4. 5. & 6. docet non esse de re nobis impossibili, aut quæ ex necessitate sit: quia quod possibile est non esse, non necesse est esse: est autem possibile non eligere, vel eligere: quia potest homo velle, & non velle agere, & non agere: ergo ex sententia S. Th. necessitas, & determinatio ex parte causæ ad operandum, æque, atque operandi impossibilitas, quarum altera voluntati adest posita prædeterminatione prædeterminativa, altera vero ea deficiente deficit, consilio, & electioni humanæ repugnat: quia repugnat potestati indifferenti, quam electio contingens supponit: Item 1. p. q. 23. art. 1. ad 1. ait. Necessitate agendi convenire rebus naturalibus, quæ ad unum sunt determinatæ non liberis, quæ ad unum determinatæ non sunt. Et 1. cont. gent. c. 88. proxime ad rationem 3. ait: Liberum arbitrium esse respectu eorum, quæ non necessitate quæ sunt: vult autem necessitate prædeterminationis, ex qua doctrina cap. 90. sine Damascenorum 1. de fide c. 30. aientem: Deum omnia præscire, non autem omnia prædefinire, ac prædestinare: quia præscit quæ in nobis sunt (liberas nostras operationes) non prædefinit autem hæc: quia nec cogit ad malum, nec vim affert virtuti. Solumque prædefinire, quæ non sunt in nostra potestate. Ita interpretatur: ut intelligantur ea quæ sunt in nobis divina determinationis non esse subiecta, quæ ab ea necessitate accipiuntur: Atque ibidem in eum sensum explicat Gregorius Nyssenus lib. 7. Philo-soph. c. 1. & lib. 8. c. 4. dicentem: quæ sunt in nobis non esse à Dei providentia. Scilicet ea prædefiniente, & determinationem, ac necessitatem ea agendi nobis inducentem, atque imponentem. Prima insuper p. q. 22. art. 2. ad 4. ex loco Eccles. 15. Colligit nobis non præfigi adeo virtutem operantium determinatam ad unum: sed potius nos ipsos nos agere, movere, & eligere: & q. 93. art. 5. & 9. corp. Laudar. Damascenorum 2. de fide c. 12. sub init. quod imaginem Dei in nobis in potestate indifferenti arbitrij nostri ad utrumvis constituitur. Eundemque iterum, ac Bernardum eadem de causa laudar q. 24. de verit. ad 2. argum. Sed contra probat huius imaginis rationem in eo stare, quod voluntatis nostræ potestas non sit determinata ad unum: quemadmodum neque Dei potestas ad unum determinata est. Quæ omnia quamvis necessitatem, & determinationem ad operandum (quam dubio procul prædeterminationis præfinitio illi inducit) à voluntate nostra omnino reiectant.

3. Accedit 1. 2. q. 10. art. 4. arg. sed contra & corp. ex eodem loco Eccles. 15. dicens: quia voluntas est principium actuum non determinatum ad unum, sed indifferenter se habens ad multa: se Deus ipsam movet, quod non ex necessitate ad unum determinat, sed remanet motus eius contingens, & non necessarius. Determinat autem ad unum ex necessitate, & impeditur, cum illam movet, & motus remanet necessarius, ac non contingens, si unum extremum prædeterminationis prædefinit, eandem ex eodem loco sententiam deducit 1. p. q. 83. art. 1. arg. Sed contra, & corp. ubi etiam determinationem ad unum à potentia libera excludit Caicet. & 1. 2. q. 1. art. 1. corp. Item est Dominus suorum actuum per rationem, & voluntatem deliberata procedunt, quod ipsum reperit q. 6. art. 2. ad 2. docuit autem locis datis n. 3. in his, quæ ex deliberationem locum habere. Ac de vfu qui proprius rationalis, & liberi agentis est 1. 2. q. 16. art. 1. corp. & art. 2. ait: importare, ac esse applicationem rei alienius ad actionem: sicut consentire est applicare motum appeti-

tium ad aliquid appetendum. Cum autem applicatio motus appetitivi, seu voluntatis eius indifferenciam supponat, vltique, qui consensus est, ut S. Thom. ait ad actionem applicetur: sit ante consensum ipsum voluntatem ad actionem applicatam, & determinatam ad illam non esse: quare nec prædeterminationis præfinitioem, ex qua ante consensum determinata, & applicata ad illam esset, admittendum in sententia Divi Thom. fore. Huc etiam spectat testimonium D. Thom. ex commentario eius ad 9. Ethicor. cap. 5. lect. 11. ne citatum q. 1. cert. 3. num. 1. ubi ait, in quibus operari est in nostra potestate, in eadem esse debere, & non operari: & e converso: si non operari sit in nostra potestate itidem esse, & operari: alioquin alterum esset nobis impossibile, quare, & alterum non esset ex nobis, sed ex necessitate. Quibus omnem necessitatem, quæ ex nobis non sit, alterius extremi, impossibilitatem alterius inducere, quæ potestatem ad utrumvis potentie liberæ necessariam, atque ut ex nobis operemur, evertant, atque eodem cert. num. 2. in cap. 1. Ioan. lect. 6. aiebat: consensum liberum requiri ad iustificationem, in adultis etiam post Baptismum peragendam. Unde, quia in potestate hominis est, ut consentiat, & non consentiat deit eis potestatem. Quod ipsum de potestate conferuandi, & amittendi semel partam iustificationem statim docet. Atque in id 2. Petri 1. per autem curam omnem sub inferentes ministrare in fide vestra virtutem. Ita illud subinferentes commentatur id est: sub Deo principaliter operante inferentes, & ei cooperantes in omnibus enim operibus principis auctoritas est gratia, secundaria liberi arbitrij. His adde eiusdem Sancti Præceptoris commentarium in 3. cap. Dionysij de divinis nominibus, recitatum q. 3. cert. 1. n. 2. ubi posita etiam Dei providentia, & prædeterminatione nostram ad consentiendum, vel non consentiendum potestatem, cum qua negatio consensus, & salutis coniungi possit admittit. Item illud, quod ait comment. in 2. Physicor. textu 58. & 59. lect. 10. Quod ad propriæ agendum dominium sui actus requiratur. Quod & docet commentar. in 6. Ethicor. c. 2. lect. 2. & sæpe alias supra, ut vidimus q. 4. cert. 1. num. 3. ubi etiam retulimus eum hanc propositionem: Debere esse per se mobilibus, seu agentibus liberis, per aliud mobilem necessitatem: ubi citoneam refutasse comment. in cap. 3. de divinis nominibus, Dionysij lect. 4. deberet autem esse per se mobilibus, per aliud mobilem necessitas, si prædeterminationis præfinitioem opus haberent. Pluribus denique locis datis cit. cert. 1. num. 5. docet: agere proprie, & stricte solis agentibus liberis competere, quia cum dominio sui actus se agunt: cum cætera, quæ cum eo dominio non agunt, aguntur proprius quam agent. Dominium autem actionis dicit ad utrumvis potestatem, cui Physicum alterius ius, seu actiuitas obicit: quemadmodum dominium politicum, seu civile potestatem vendi pro libito quia ius alterius civile obicit includit, ut supra expendebamus.

4. Item 3. p. q. 9. art. 6. ad 1. desumentibus Eucharistiam, & recipientibus eius virtute auxilia, quandoque efficaciam, ad non peccandum ait: quia omnis virtus actiua agit suum effectum secundum modum materie, seu recipientis. Homo autem factus via est huius conditionis quod liberum arbitrium eius potest flecti in bonum, & malum. Unde licet hoc sacramentum, quantum est de se, habeat virtutem præservatiuam à peccato non tamen auferit homini possibilitatem peccandi. Quod ipsum de quavis actiua virtute docet, ex qua generaliter asserta de auxiliis præservatiuis hoc infert. 4. item contra gent. c. 70. siue obicit ex 1. Ioan. 3. Omnis qui in eo manet non peccat, & non potest peccare, quia ex Deo natus est. Respondet bona Spiritus sancti, quibus homo adoptatur in filium, vel renascitur in filium Dei, quantum est de se, tantam habent virtutem, quod hominem sine peccato conservare possunt: neque homo peccare potest secundum ea vivens. Potest autem contra ea agere, & ab eis abscedendo peccare. Et 1. part. quæst. 61. art. 3. ad 2. Omnis forma inclinat suum subiectum secundum modum nature eius: modus autem naturalis intellectualis nature est, ut libere seratur in ea qua vult: & ideo inclinatio gratia non imponit necessitatem, sed habens gratiam potest ea non vti, & peccare. Quod ex generali principio, quo vtiur æque contra omnem formam, & principium actuum prædeterminans probat. Et 1. 2. q. 106. art. 2. ad 2. Gratia novi Testamenti, & s.

TEGA  
A. pari  
Vla







*prima*: Sed, quia causa prima non ita agit in voluntate, ut eam de necessitate ad unum determinet sicut determinat naturam. Et ideo determinatio actus velinquitur in potestate rationis, & voluntatis; & q. 9. de potentia, art. 1. ad 3. Sola, inquit, substantia rationalis habet dominium sui actus: itaque in ipsis est agere, & non agere. Quodlib. 1. art. 7. ad 2. Deus movet omnia secundum modum eorum: & ideo divina motio ad quibusdam participatur eum necessitate; ad naturam vero rationalem cum libertate: propter hoc, quod virtus rationalis se habet ad oppositas; & ideo, sic Deus movet mentem humanam ad bonum, quod tamen potest huic motui resistere. Adstante scilicet motione, atque in ea resistendi Deo moventi, & motui potestate naturae rationalis libertatem in actu primo S. Thom. confituit.

7. Nec minus apertus pro nostra doctrina fuit S. Th. in summa c. 1. part. 1. qu. 19. art. 1. ad 3. dixit: Creatura rationalis est divina sui actus; & ideo circa istam speciem quadam signa divina voluntatis assignantur: inquantum creaturam rationalem Deus ordinat ad agendum per se. Pendit: signa quadam voluntatis in medio, quibus ordinatur collatione, quibus se velle finem, quatenus ex se est ostendit, & significat, non autem absoluta, & efficaci; & ineluctabili nobis voluntate, seu praedeterminata praefinitione effectus, seu finis. Talis enim voluntas Dei illam ordinans, mediaturque, per quam eam ordinat esse debent, ut ad agendum per se, & a se, utpote sui actus dominam, ac non ex determinatione, & voluntate sola alterius, operetur. Id quod subiuncta immediate aduersaria hac magis explicuit. Sed alia creatura non agunt, nisi mota ex operatione divina, ac proinde non a se, & per se. Et art. 10. corp. Librum arbitrium habemus respectu eorum, quae non necessario volumus, vel naturaliter insitunt. Ergo respectu eorum, quae necessario volumus arbitrium liberum non admittit, & si necessitas ex naturali instinctu voluntatis non sit, sed aliunde. Et ad 2. probat librum arbitrium in Deo, & si nequeat velle culpam: quia ad opposita se habet inquantum velle potest hic, quod culpa non sit, esse, vel non esse. Sicut, & nos, non peccando possumus velle sedere, & non sedere. Quod ipsum docuit, contra gentes, c. 88. & q. 14. de veritate, art. 3. maxime fine. Deinde eadem 1. p. q. 19. art. 3. ad 2. ait voluntatem Angelicam, quia liberam, non esse determinatam ad unum, & si eius intellectus determinatus sit ad omnem naturalem voluntatem, Vbi etiam Caier. & q. 82. art. 1. ad 3. iungit dominum nostrum actum secundum quod possumus hoc, vel illud eligere. Et toto art. 2. probat voluntatem particularem bona nullatenus ex necessitate velle q. 83. art. 4. arg. 4. cum eius solutione afferit nostras electiones potestati, & dominio nostro esse subiectas q. 109. art. 4. corp. explicans, quomodo Deus, tanquam efficiens creans voluntatem creatam, illa moueat, ait: Velle nihil aliud est, quam inclinatio quadam in obiectum voluntatis, quod est bonum commune. Inclinare autem in bonum vniuersale est primi mouentis, cui proportionatur vltimus finis: sicut in rebus humanis dirigere ad bonum commune est eius, qui praestitit multitudinem. Et nihilominus ad 2. & 3. fatetur voluntatem ex se, & a se ipsa moueri ad particularia bona. Existimo autem motionem illam generalem voluntatis ad Deum ad bonum in communi esse solum ipsam voluntatem naturaliter ad illud inclinantem de se, ac proinde, qui illam creat Deus, illam ad illum creatione ipsa determinat, & mouet actiue: ex qua determinata est in actu primo quoad specificationem ad bonum amandum, ita, ut malum amare nequeat. Sed si quo stat bene quod contrarie indifferens sit, ac non determinata. Illudque solum probat exemplum eius, qui praestitit multitudinem, ut de se se paret.

8. Insuper 1. 2. qu. 1. art. 2. corp. [Ad hoc, quod agens determinatum effectum producat, necesse est, quod determinetur ad aliquid certum, quod habeat rationem finis. Haec autem determinatio, sicut in rationali natura per rationalem sit appetitum, qui dicitur voluntas: ita in aliis sit per inclinationem naturalem, quae dicitur appetitus naturalis. Tamen considerandum est, quod aliquid sua actione, vel motu ostendit in finem ducit. Vno modo, sicut se ipsum ad finem mouens

ut homo, &c.] Et subinferius, [illa ergo, quae rationem habent, se ipsa mouent in finem, quia habent dominium suorum actuum per liberum arbitrium] qu. 9. art. 3. arg. Sed contra, & corp. & ad 1. ait, & finis volitione mouere se voluntatem ad volendam media. Et art. 4. indigere motione exterioris mouentis ad primam finis volitionem, ad sequentes vero se ipsam mouere: alias non esse liberam, quibus consonat qu. 16. art. 1. & 2. de vltu agens. Et qu. 16. art. 6. fine: [Deus mouet voluntatem hominis sicut vniuersalis motor ad vniuersale obiectum voluntatis, quod est bonum, & sine hac vniuersali motione homo non potest aliquid velle: sed homo per rationem se determinat ad volendum hoc, vel illud, quod est vere bonum, vel apparens bonum, non ergo motione illa generali determinatur ad volendum, quod vere bonum, aut apparens, id est honestum, vel turpe; alioqui ad ea in particulari volenda non se homo determinaret.] Subdit. [Interdum specialiter Deus mouet aliquos ad aliquid determinate volendum, quod est bonum; sicut in his, quos mouet per gratiam, ut infra dicitur.] Scilicet qu. 109. Ex quibus constat motionem gratiae ad vere bonum volendum non esse generalem illam Dei, ut causa primae, sed specialem, & quae datur ad volendum apparens bonum, seu turpe. Item motionem hanc specialem ad bonum non esse determinando voluntatem ad illud volendum, licet sit motio ad illud determinate volendum, scilicet illud determinate, ac non aliud apparens bonum, ut integrum voluntati relinquat se ad illud etiam volendum determinate. Qu. 1. art. 4. Dei motione speciali opus esse, ut homo deliberare incipiat; deinceps illum suorum actuum dominum esse propter deliberationem rationis, quia ad vtrumvis flectere se potest. Et art. 7. docet Deum titulo primi mouentis mouere ad bonum in communi, ut saepe ex ipso retulimus; ad particulare vero bonum, scilicet Deum mouere nos, non eo titulo, sed specialem causam, ad illum nos per gratiam specialiter mouendo: quod exemplo motionis militum, & a generali duce, & a tribunis illustrat. Item qu. 10. art. 4. corp. [Quia voluntas est principium non determinatum ad unum, sed indifferenter ex se habens ad multa; sic Deus eam mouet, quod non ex necessitate ad unum se determinat; sed manet eius motus contingens, & non necessarius, nisi in his, ad quae naturaliter mouetur.] qu. 15. art. 2. corp. [Consensus importat applicationem appetitus motus ad aliquid agendum. Eius autem est applicare appetitum motum ad aliquid agendum, in cuius potestate est appetitus motus.] unde infert. *Propter dicitur consentire sola rationalis natura, quae habet in potestate sua appetitum motum, & potest ipsum applicare ad hoc, vel ad illud.* q. 16. art. 1. corp. voluntatem vocat primum mouens applicans omnes potentias ad operationem q. 17. art. 5. argum. Sed contra. Et corp. dicit: Reliquos a primo actus voluntatis in eius potestate, ac sub eius imperio esse, atque ad 3. solum primum illius actum esse naturae instinctu, aut causa superiore q. 19. art. 8. corp. *Interioris actus esse in potestate nostra.* q. 21. art. 2. corp. ideo eos imputari ad laudem, vel culpam, quia ita in nostra potestate sunt, ut illorum habeamus dominium. Eadem doctrina insitit 2. 2. huiusmodi q. 90. art. 1. corp. docet hominem suorum actuum dominum esse. q. 158. art. 2. ad 3. motus rationis iudicium non provenientes in eius potestate, & dominio esse; subditos vero illud praenientes quodammodo solum esse in eius potestate. Quae docuerat 1. 2. q. 74. art. 10. corp.

9. Ab his vero, relatum quidem, discrepat vnguem in sententiaris. Nam in 2. d. 25. q. vnic. art. 1. corp. ait. *Sic ergo patet, quod haec differentia est in agentibus: quia quaedam determinant sibi finem, & actum in finem illum; quaedam vero non.* Postmodum, iudicium de actione propria solum modo est in habentibus intellectum: quasi in potestate eorum constitutum sit eligere hanc actionem, vel illam: unde, & dominium sui actus habere dicuntur. Et propter hoc in solis intellectibus habentibus liberum arbitrium inuenitur; non autem in illis, quorum actiones non determinantur ab ipsis agentibus, sed a quibusdam causis prioribus: ergo tantum abest, ut ex primatu causae primae nostrorum actionum antecedens determinatio

T. EGA  
A. par  
Vla



seu prædeterminationis, competat Deo, vi argunt Thomi-  
 sta, vñ inde, vel maxime, quod prior, seu prima causa sit,  
 falsa arbitrii libertate eas prædeterminatæ nequeat, in  
 S. Thomæ sententia. Et ad 3. in *libero arbitrio hoc modo*  
*agit Deus, ut virtutem ministret, & ipse operante liberum*  
*arbitrium agat. Sed tamen determinatio actionis & finis*  
*in potestate liberi arbitrii constituitur. Vnde remanet libe-*  
*rum dominium sui actus: licet non ita, sicut agens, quod hoc*  
*implet potestatis suæ constitutione à nullius liberi dispo-*  
*sitione pendet, & art. 5. ac reliquis eius distinctionis*  
*voluntatis nostre dominium à coactione, & necessitate*  
*liberum statuit: confone ad ea, quæ scripserat d. 1. art. 2.*  
*ad 1. & d. 2. art. 1. corp. & quæ postea scripsit d. 3. art. 4.*  
*corp. ac scripsit lib. item 1. cont. gent. c. 81. docet liberta-*  
*tatem creatam stare in indifferenti, & in determinata pote-*  
*state ad vtrumvis abque vlla necessitate inclinatæ ad*  
*vnum obiectum ex his, quæ tali subiacent potestate, c. 88.*  
*Ziberum arbitrium dicitur respectu eorum, quæ non neces-*  
*sitate quis vult: sed propria sponte. Vnde in nobis liberum*  
*arbitrium est respectu eius, quod volumus currere, & am-*  
*bulare. 3. contra gent. c. 73. ratione 1. ait. Alia agentia*  
*secundum suam naturam esse determinata ad vnum, sed*  
*voluntatis virtutem non esse limitatam ad vnum, sed ha-*  
*beret in potestate per ducere hunc effectum, vel illum: pro-*  
*ppter quod est contingens ad vtrumlibet. Inde concludit*  
*ad Dei providentiam spectare eam indifferentiam tueri*  
*c. 11. ait, quod dominium sui actus habet: liberum est in*  
*agendo, liber enim est, qui sui causa est, quod autem qua-*  
*dum nec necessitate ab alio agitur ad operandum servituti*  
*subiectum est. Omnis autem alia creatura naturaliter*  
*subiecta est, quia vero natura ineluctabilis libera est.*  
*Vtique, quia nec servituti, & necessitati à Deo iniunctæ*  
*subiecta in agendo est; cui sola non intellectu alia agentia,*  
*quo ad necessitatem operandi, subiecta naturaliter sunt,*  
*Adde hæc et dist. 3. q. 9. art. 1. corp. [Sed sciendum: quod*  
*aliquis actus est ab aliquo dupliciter vno modo, tam se-*  
*cundum substantiam actus, quam secundum determina-*  
*tionem agentis ad actum. Et hoc proprie in potestate*  
*agensis esse dicitur: vt est in voluntate. Ipsa enim poten-*  
*tia voluntatis quantum in se, est ad plura; sed quod deter-*  
*minat exeat in hunc actum, vel in illum, non est ab alio*  
*determinante, sed ab ipsa voluntate. Sed tamen in natu-*  
*ralibus actus progreditur ab agente; sed ab eo, qui agen-*  
*tio ad hunc actum non est ab agente, sed ab eo, qui agen-*  
*tio talem naturam dedit, per quam ad hunc actum deter-*  
*minat est. Ita editione Romana anno 1570. fol. 127. p. 2.*  
 ¶ Tam vero, quod per determinativis prædeterminationibus ex  
 Angelico Præceptore aduersarij obijciunt, nullius sunt  
 ponderis, Quod enim ex comment, in c. 5. de diuin. nom.  
 (vbi de rerum rationibus in Deo existentibus agitur)  
 lect. 3. ait: *Huiusmodi rationes sacra scriptura vocat præ-*  
*determinationes, seu prædeterminationes. Subinferius. Quæ qui-*  
*dæ prædeterminationes, seu voluntates sunt distincti-*  
*entium, & effectiua, &c.* In primis nomen *prædetermi-*  
*nationes* non inuenitur in correctionibus S. Thom. codici-  
 bus, aut Dionysij. Secundo veteræ ibi agit de ideis,  
 quæ exemplaribus creaturarum non solum secundum ra-  
 tionem communis entis, sed secundum speciales cuiusque  
 rationes, iuxta quæ, creatæ, indiuiduarum etiam, voluntate  
 sua produci: quare extra rem ibi de prædictionibus præ-  
 determinationibus ageretur in sensu, quo hic de eis agimus;  
 sed vocat prædictiones, & determinationes exemplaria  
 illa, quæ in esse Dei super substantiali sunt, & quibus na-  
 turæ priori, effectus omnis delineatur suis metis termi-  
 nis, ac definitionibus idealiter est: quæque sequitur Dei  
 voluntas, dum eas exequitur adamussim. Vnde illa verba  
*prædeterminationes, seu voluntates*, synonyma non sunt:  
 Nam prædeterminationes desert ideas, quæ exemplaria  
 rerum, voluntates verò principia earum effectiua: quarum  
 prima, esse rerum exemplariter, secunda effectiue, &  
 executiue earum distinctiua ait. Quod constat ex loco  
 scripturæ, quod probat voluntates Dei esse principia re-  
 gum distinctiua effectiue. Etenim ille ad Roman. 8. *quos*  
*prædestinavit, hoc & vocauit.* Neque enim prædestina-  
 tionem esse effectiue effectus voluntatem Dei S. Thom.  
 admittit nunquam, per prædictionem, aut prædetermina-  
 tionem, quæ ad Dei voluntatem pertineat. Ex quo patet  
 etiam interpretatio clara, & genuina plurimum locorum,  
 quæ ex S. Thom. arripunt ex quolibet i. q. 1. art. 4.  
 omnia etiam coactiua factio immobili quidem catho-

lice intellectu subiicere: scilicet providentiz, & præsiden-  
tiaz, & 1. p. q. 25. art. 5, ad 1. nihil fieri abque Dei præsiden-  
tia, & præordinatione. Arque ibide q. 116. art. 1. corp. om-  
nia etiam contingantia reduci in causam præordinantem,  
scilicet providentiam diuinam. Hæc tamen omnia nihil  
probant: quia oportere offendere etiam S. Thom.  
prædestinationem, & prouidentiam in præfinitione, & efficaci  
voluntate effectus constituisse, quod nulquam apparet,  
insuper eam præfinitionem scientia media effectus non  
ininiti cuius nullum est in S. Thom. veltigium. Imo vero,  
cum Sancti Thom. fatum ethnicum (quod in Dei vol-  
untate efficaci independent ab vlti nostre libertatis  
posita, & tamen cum effectui inevitabiliter connexa sta-  
tuebatur) cum Patribus omnibus, tanquam liberi arbitrij  
euerfium exerceat, nequit prædixitiam, & prædestina-  
tionem in simili Dei voluntate constituit.

10. Dices ex l.p. q. 13, art. 1. ad 1. q. 5. de verit. art. 5.  
ad 13. cont. gentes q. hinc et 1. 2. q. 10. art. 1. corp. *Unum  
esse voluntatem mouere, quod non esse necessitate ad vnum  
determinet*: ergo determinatio voluntatis ad vnum potest  
esse non ex necessitate, sed cum voluntas operandi, qui  
ruit nostrum totum fundamentum, vel superflue addidit  
illud ex necessitate, si determinatio eius ad operandum,  
et non ex necessitate esse non potest. Nego consequen-  
tiam quoad verumque; & postremam partem: quia que  
magis rem explicant non sunt superflua. Cum autem  
libertas voluntatis stet in indifferenti, & indeterminata  
potestatem qui opponitur determinatio ad vnum, indeque  
contingentia operandi, cui opponitur necessitas operandi,  
versusque negatione, omnibus modis, & terminis veniat  
ad Deo mouente voluntatis libertatem explicatur. Infas  
ex l. p. q. 19. art. 3. ad 3. ubi obiecitset, *Ab eo, quod est  
ad virtutem non sequi determinationem actionem: nisi ab  
alio inclinetur ad vnum*, iuxta commentorem 2. phy-  
sicor. ergo Deus, si liber ab aliqua rei causa determi-  
nandam priorem habebit. Negat autem anteceden. in  
Deo: quia eius volutas ex se necessitatem habet ad  
vnum, scilicet ad seipsum: unde ad volita reliqua potest  
se determinare, ad qua habitudinem, & libera de-  
terminati ab alio ad effectum debere. Hic locus bene  
generatus peculiarem nostrum modum constituendi de-  
creta libera Dei exprimit, solumque, ad rem presentem,  
probat causam, seu voluntatem creatam omnino con-  
tingentem de sese debere supponere causam priorem qua  
determinetur, vel ad primam volitionem, vel ad amorem  
boni in communi, vel ad morum primo primam, vel supe-  
rius dixisse S. Thom. cum de hac re instituto disputaret,  
ostendimus, & patet ex q. 24. de verit. art. 14. ex quo nobis  
apponitur etiam, cum pro nobis & contra obiectans sit,  
vt ex fide articuli patet, id quod in Deo, qui ad primam  
vol, jmo ab ipso infirmitatem omnium amorem, quo ad sub-  
stantiam, & modum determinatur voluntas, hoc locum non habet.  
Ex quidem determinatione voluntatis apud adeo hic  
non intelligit S. Thom. determinationem connexionis fed  
inuationis intentionalis pro obiecti propositionem,  
quam determinate obiecti huius in sua potestate volun-  
tas non habet, sed ex Dei dispositione, & providentia, vel natu-  
rali, vel supernaturali, saltem quoad modum, si obiectum  
honeste, & bonum moraliter sit: ac propter liberi  
nobis, & honesti actus in Deum, tanquam in causam, etiam  
precipuum, reducatur ad S. Thom. 1. 2. cap. 1. & in  
d. 37. quest. 1. art. 1. ad 5. vbi cum dominio, & electione  
nostra circa actus nostros obdari componit non solum  
nostra circa actus nostros obdari componit non solum  
nostra circa agere & Deo nobis donari. Sic etiam expli-  
candum, fed & agere & Deo nobis donari. Sic etiam expli-  
candum est, quod S. Thom. 1. 2. c. 68. rat. 5. & 4. & 8. q. 1.  
ad 3. 3. cont. gentes c. 67. rat. 4. c. 68. rat. 5. & cap. 10. ad  
doc. p. q. 3. art. 7. corp. & ad argum. & dilect alias ait  
scilicet moueat causa prima causas secundas, etiam libe-  
ras. Ita enim eas mouere specialiter ait intentionaliter mo-  
ratione per cogitationem allicientem immisionem, susci-  
tationem, fugie ex morum libutorum delectationem, susci-  
tationem habitum generali vero mortuo, & concursu prae-  
sertim maior comitant natura & causalitate, licet prout  
maioris viuentialitatis prioritate: quia in eius consensu  
prædictum entis concursus cause primæ, & viuentialis  
agendis formaliter respondet. Neutra tamē mortuo de-  
minat, tuncquæ potestas particularis à determinatione  
causarū secundarū liberatur, vt constat ex eis locis præter-  
causam cit. q. 68. & q. 83. quod autē q. 82. antecesserit ad 1. ad 1.  
necessaria



[Necessitatem naturalem non auferre libertatem;] Ad alia, ad que necessitas non est, intelligitur. Scilicet necessitatem naturalem voluntatis ad bonum, seu beatitudinem in communi, non auferre libertatem eius ad bona particularia, ut patet ex eo art. & seq. & sequenti etiam quæst. 88.

II. Denique opponit ex r. p. q. 105. art. 5. post med. corp. [Deus mouet res ad operandum, quasi applicando formas, & virtutes rerum ad operationem: sicut etiam artifex applicat securi ad sciendum.] Ergo, sicut mouetur securis, & applicatur ab artifice per impressionem impulsus physici præiij ad sciendum, ita res omnes, etiam libere, mouentur, & applicantur à Deo ad operandum, intentione per Thomisticam prædeterminationem, executiue per qualitatem impellentem, & prædeterminantem ad operandum. Confirmant ex q. 3. de potent. art. 7. ubi hanc similitudinem explicat S. Thom. tradit: Id quod à Deo fit in re naturali, quo actualiter agit, est intentio sola habens esse quoddam incompletum per modum, quo colores sunt in aëre, & virtus artis in instrumento artificis; & statim ferè. [Vnde sicut instrumento artificis confertur non potius, quod operaretur, absque motu artis: ita rei naturali confertur non potius, quod operaretur absque operatione diuina.] Respondetur negando ex his locis. colligi præiijam physicam motionem, & prædeterminationem. Primo enim loco applicationis nomine non impulsus ab artifice impulsus ferè, aut securi secundum se sumptus est, sic enim non applicatio virtutis, sed virtus ipsa physica applicata est. Applicatio vero est motus ipse, & actio sensilis, seu sciens ferè, nec secundum se solū sumpta, sed prout ab arte procedit accomode ad formam artis, & artificii, iuxta S. Th. 1. p. q. 45. art. 5. corp. 3. p. q. 19. art. 1. corp. & ad 2. & art. 2. q. 62. art. 1. ad secundum de potent. med. corporis. Ita ut motus, & actio illa ut ab impulsu, & forma instrumenti physice est, sit naturalis, ut ab arte, cuiusque directione artificialis sit, ut bene explicuit Caiet. 3. p. q. 13. art. 2. §. Ad euidentiam. Ad eum igitur modum ait S. Th. moueri, seu applicari ad operandum causas secundas etiam liberas à prima: non quidem qualitate physice prædeterminante, aut prædeterminatio decreto (que vel applicanda, aut applicata virtus est, vel applicans Deus, non autem formalis ipsa applicatio) sed motu, & concursu simultaneo, imò identificato cum concursu causæ secundæ, quatenus à Deo concursus ille est. Idcirco testimonio 2. ait, [Quod sit à Deo in re naturali, quo actualiter agit.] Id autem quo res actualiter agit actio proculdubio est. Ac sine alio, id ita necesse esse, nec absque operatione Dei causa secunda operetur,] sicut nec instrumentum operatur absque motu artis. De ea vero operatione, ut à Deo est pergit: est intentio sola extrinseca denominatione ab arte diuini intellectus, & voluntatis, quibus ad suum effectum ordinatur, & ex quibus res naturales Dei instrumenta dicuntur: quatenus enim denominatione hæc rei inherens cogitur, quid rationis est, quod solum intentionis nomine significatur apud S. Th. hic iuxta eius generalem regulam in 1. d. 33. q. 1. art. 1. ad 1. & communem omnium scholasticorum, qui intentionem non nisi ad potentias cognoscitivas, & volitivas referunt. Id autem quod intentio sola est, non physica qualitas est. Confirmatur, quia post verba postrema ait. *Securi dari non potuit, quodvis artis esset in ea vniuersum, quod quædam forma permanens, nisi haberet intellectum: sine quo permanens esse nequit: quare solum transiunt per extrinsecam denominationem ars in securi esse potest: ac subinde in causis secundis motio primæ ex eius providentia arte, & directione suprema eo solummodo esse potest iuxta S. Thom. subdit, habens esse quoddam incompletum per modum, quo colores sunt in aëre, & virtus res in instrumento artificis. Vocatur autem ens incompletum, & diminutum est apud S. Thom. in 4. d. 1. q. 1. art. 4. quæstione 2. & 4. ubi motionem instrumentorum gratia appellat intentionem, ens diminutum, non completum, sed incompletum. Tunc etiam quia motus, & operatio illa simultanea non est quid completum, & permanens, sed via & fluxus ab agente in terminum, quare & ens fluens, & incompletum iuxta S. Th. 3. p. q. 62. art. 4. line corporis. & ad 1. & q. 27. de verit. art. 4. ad 4. Caietan. citato S. Ad euidentiam, Christoph. de Ortega, de Deo Vno, Tomus 1.*

quod vero ait, *esse per modum quo colores sunt in aëre* intermedio inter coloratum, & vilius, totum hoc confirmat. Colores enim obiecti secundum suum esse physicum in aëre non sunt, sed secundum esse intentionale suarum specierum, & representationum impressarum, quæ in aëre sunt, & quibus obiectum præiens, tanquam instrumentis, virtutem ad sui visionem. Et si autem motione hæc simultanea extrinseca, imò identica cum operatione causæ liberæ, ut Deum ait, tanquam instrumento, non strictè quidem & propriè loquitur, sicut reliquis agentibus naturalibus, sed laxè, & communiore quadam instrumenti ratione: ut patet ex 3. cont. gent. cap. 112. sub init. & q. 24. de verit. art. 1. ad 5. Ex quibus omnibus liquet (sensu S. Thomæ 1. p. quæst. 105. artic. 5. corp. post med. aientis: *primum agens mouet, secundum ad agendum: & secundum hoc omnia aguntur in virtute Dei.* Etenim inde colligi potest solummodo concursus Dei simultaneus exemplo motus instrumenti ab arte, & artifice, quod statim subdit, & hæcenus explicuimus; quin reale quidpiam superadditur præter extrinsecam denominationem, seu intentionem, aut ens rationis. Quinimo physice prædeterminationis, aut prædeterminationis necessitas, ut causæ secundæ liberæ operentur apertè eo articulo excluditur à S. Th. ait enim ibi: *Deus immutat voluntatem dupliciter. Vno modo, quando voluntatem mouet ad aliquid volendum sine hoc, quod formam aliquam imprimat voluntati.* Non ergo necesse est Deum imprimere aliquam physicam formam, aut qualitatem, ut moueat voluntatem: Secundo. Quia, cum ibi recenset ea, quibus aliter mouet aliquid imprimendo solum numerat gratiam, habitus virtutum; lumen gloriæ, & visionis Dei claritatem; nullquam autem physicam qualitatem prædeterminantem, ac sine corporis deformis hinc à Deo impressis ad voluntatem mouendam ait. *Aliquando autem forma superaddita non est usque quaque perfecta sicut est in viatoribus; & tunc ex forma superaddita inclinatur voluntas, sed non ex necessitate.* Ergo non est illa in via forma immixta, & impressa nobis à Deo, cui necessario consentiamus, & cui, etiam adstanti, non possumus resistere, iuxta S. Thom. Alia ex S. Thom. opposuimus d. 6. de scient. q. 1. & disp. 5. q. vi.

## CERTAMEN III.

*Contra prædeterminatiuas præfinitiones sanctum Thomam instare ex aliorum, & eius discipulorum insigniorum iudicio ostenditur.*

1. **R**es hæc è nostrorum Doctorum iudicio, & si eruditi, & multa in S. Th. lucubratione, & testimoniorum eius allegatione, & collatione fundato agenda hic non est, sed aliorum, quibus nullum partium, aliudve, quam veritatis studium opponi ab aduersariis possit. Et in primis suspiciendum ob accuratam eruditionem, exactissimamque mentis hac in re S. Thom. indagationem est iudicium R. P. Petri à S. Iosepho Cisterciensis è Fulienfi congregatione, erudito tract. incripto [Defensio S. Th. Aquinatis aduersus recentiores quoddam Theologos, qui prædeterminationem physicam ad actus liberos illi fallo assignant] è cuius disp. 1. sect. § n. 4. ea sunt verba. [Scientiam mediam esse ad mentem S. Doctoris dubitari non posse,] & similia d. 2. sect. 10. n. 1. & d. 4. concordie suavis sect. 3. & 4. Alphonsus Mendoza q. 7. scholastica n. 13. concl. 5. in his prædeterminatiuis de creatis humanarum actionū ab earum præiustione independentibus, Thomistas *Scoto potius aduersario suo, quā proprio agonothetæ D. Th. adherere, ait, Lorca 1.2. art. 2. d. 20. n. 1. §. Et quidè (de Thomistis hac in re scribit) legè esse à præte Angelici Doctoris; idque testari grauissimos Thomistas Caietanū, & Con. adu. Et q. 1. concl. 2. nostræ de officia auxilij, sententiæ subscibit, at q. 1. in 3. p. q. 1. art. 3. d. 10. m. 2. n. 16. diligenter expellit S. Th. verbis ad 4. de præsuppositione præcipientiæ, utique conditionatæ, ad prædeterminationem ait. [Ex quibus S. Th. verbis*







cum aliquis vult aliquid, seu, cum Sol illuminat, primam causam prævia motione, cooperari, sed sufficit, & exigitur eam intrinsece cooperari tali electioni vel illuminationi: & hoc, quia cooperatio in vnoquoque est secundum naturam vniuersaliuque: sic enim disponit omnia suauiter. [Caietanum valde infirmare Molinæ opinionem, vel iniuriæ foretur. Sed apertius adhuc est Caietani testimonium primum ob prioritatem naturæ qua modificari, seu determinari à causa contingente secundam motionem primæ, vt actu moueat, & cooperetur ibi ab eo concessam. Neque enim determinari à causa contingenti prius natura concipi potest, nisi quia ex parte primæ motio, & cooperatio determinata ex parte Dei minimè est, sed ex parte illius indeterminata, & indifferens.]

§. Item q. 22. art. 4. ad 1. ait. [Difficile non est saluare naturam causæ liberæ cum prædicta infallibilitate diuine providentiæ, eo, quia huiusmodi infallibilitas nihil dat, vel aufert causæ ad vtrumlibet: sed cum ipsa stat, quod causa habeat potentiam indifferentem ad illud infallibile, & ad eius oppositum, & propter hoc diuina providentia non admittit contingentiam à rebus. ] Daret autem aliquid ad vnum, & potentia absolute ad illud, cum proximè, cum remote constitutum essentiale, auferretque essentiale, tam proximum, quam remotum potentia ad oppositum absolute complementum, providentia, ac prædeterminatione, si in præfinitione effectus contingentis prædeterminatiua consisteret: quare neque ea posita esset indifferens ad vtrumque potestas. In quam sententiam plura ibi dedit Caietan. memorata d. 5. de scient. q. vii. Deinde quæst. 41. art. 2. eo. cum S. Thom. à necessaria causa liberam distinguit: quod hæc non est determinata ad vnum, sed est ad vtrumlibet indeterminata, & sublati omnibus impedimentis est principium eorum effectuum, qui possunt, sic, vel aliter esse quod versus finem. Commentarij illius articuli, & ratione adducta pro a. conclus. & §. Ad euidentiā, & seq. circa med. amplius explicat, & confirmat, & q. 82. art. 1. & 2. omnem, tam quoad exercitum, quam quoad specificationem volendi, & operandi, vel secus necessitatem à voluntate libera excludit: præterquam ad finem, seu bonum in communi, & q. 83. art. 1. docet ex S. Thoma libertatem, seu indifferentiam ad opposita pugnare cum determinatione ad vnum. Consonat 1. 2. q. 9. art. 4. vers. fin. dicens, [quamvis primus actus voluntatis sit ex instituto dato ab exteriori causa effectiua, Deo: Ipsa tamen voluntas iam ex hac finis boni in communi volitione seipsam mouet ad volendum alia propter finem: quod brutis non conuenit. ] Et volitione illa prima, seu inclinatione naturali voluntatis in bonum per naturalem inclinationem grauidus in motum, & locum deorsum à Deo, & generante inditam ex explicata ait: inde illa nec mouet se, nec se applicare voluntatem: quare cum motum naturalem esse, & à dote naturæ, non autem voluntarium, seu liberum. Non autem quandoque, sed semper, cum voluntas mouet se, id est libere operatur, vnde seipsa applicando se ad volendum, vel nolendum. ] Et art. 6. fine [in responsione ad 3. habetur: quod Deus non solum potentiam voluntatis dat, sed actum volendi clausum in omni actu volendi ipsam scilicet volitionem boni. In omni enim volitione hæc volitio clauditur, vt principium in commune. Et propterea in littera dicitur, quod ex hac volitione voluntas per rationem determinat se ad hoc, vel illud bonum verè, vel apparenter: & fine illa præsupposita volitione, nihil omnino velle potest. Et hæc volitio est illa, ad quam dictum est oportere voluntatem moueri ab alio, etiam quoad exercitum actus. ] Quo autem modo ea volitio boni in communi, & naturalis in exercitum sit, & omnem boni in particulari, in qua includitur, volitionem præcedat, explicandum est iuxta dicta cert. 1. & q. 10. art. 1. post med. ait: tunc operatur, cum non determinatur ad vnum operatur, sed clausum S. Thomæ in corpore, tam deinde terminatio voluntatis liberæ in actu primo, & indifferencia ad multa, ac negatione prævia motionis à Deo cum determinatione, & necessitate ad vnum, vt maneat effectus contingens, & liber à Deo planam, & exploratam censet, vt

Christoph. de Orregu, de Deo Vno, Tom. I.

commentario, & confirmatione sua non habeat opus.

6. Ferrara 1. cont. gent. c. 67. col. 7. §. Ad euidentiā secundi dubij probat ex S. Thom. q. 2. de verit. art. 14. q. 5. art. 9. ad 10. & 1. sententia, d. 38. art. 5. & si Deus ex necessitate operaretur ex parte sua, tamen actionem, seu cooperationem eius in actu exercitum, & effectum fore contingentem propter contingentiam in operando causæ secundæ, cui cooperatur. Vnde subdit: [Causa prima producit effectum mediante causa secunda non in aliqua priori duratione attingit effectum, in qua non attingatur à causa secunda, licet dicatur prius agere in quantum secunda non agit, nisi virtute primæ. Vnde non oportet, vt effectus in aliquo priori instanti, habeat necessitatem à prima causa; sed simul productis à causa necessaria, & contingentem propter causæ secundæ contingentiam, & ipse contingentiam habet. ] Quare, licet solum de prioritate durationis concursus diuini negata sonent, tamen prioritatem in omni instanti eam naturæ negant. Tum, quia absolute in nullo instanti eam admitti tandem ait: quare prioritatem durationis in exemplum clarius adduxit: maxime, cum statim solum prioritatem independentiæ virtutis in operando causæ primæ admittat; tum, quia ratio, quam præmisit, ac verbis repetit potestatem de omni prioritate, etiam naturæ, probat, c. vero 81. 82. & 88. libertatem causæ vniuersim (propt. primam, & secundam ambit, & coërcet) in potestate eius indifferenti, & indeterminata ad vtrumvis, scilicet ad velle, vel non, seu velle hoc, vel illud, quin ex necessitate, aut determinatione moueatur ad vnum, constituit, & c. 138. §. 2. confirmat re vera potius quam neget, maxime, si ibi dicta cum recitat conferantur. Similiter 3. cont. gent. c. 70. sub init. §. circa illam admittit ex S. Thom. [quod à Deo sit in re naturali, quo actualiter agat, esse solum intentionem habentem quoddam esse incompletum. ] Quo prædeterminationis præfinitiones euerit potius, quam firmari, ostendimus cert. 1. n. 13. maxime in sensu Ferraræ, qui c. 89. sub init. vnde ad id explicandum ratione vltima S. Thom. ibi Aristotelica, petita ex initio consiliandi, quod, non, nisi à Deo, habere possumus, qui obinde sit nostrorum consiliorum, & voluntatum primum principium, & §. Ad euidentiā ait: ad primam volitionem finis, seu boni in communi naturaliter, & necessario moueri à Deo voluntates; ad alia vero quandoque est Dei applicatione. Denique §. Ad omnia ista, docet dupliciter esse aliquid perfectè in alicuius potestate; Primo: quia independenter ab alia causa producere illud, vel non producere potest: quod solius Dei est. [Alio modo, quia potest producere effectum, & non producere supposita prima causa, à qua dependet, & à nulla causa ad producendum, aut non producendum necessitatur. Et sic conceditur, quod voluntas habet perfectè in sua potestate volitionem suam. ] Item 3. cont. gent. c. 159. circa medium. [Nullus est, qui à Deo non moueatur ad bonum, &c. Sed quia diuina providentia vnumquodque secundum naturam suam conditionem gubernat, & mouet; homo autem est liberi arbitrij, potestque diuinam motionem sequi, & non sequi inde est, quod aliqui diuinam motionem sequentes se ad gratiam præparant; aliqui vero ipsam non sequentes non se præparant. ] 4. cont. gent. c. 22. §. Ad huius euidentiā. Quod filij Dei non simpliciter, sed secundum quid ab spiritu sancto agantur iuxta S. Th. rationem reddit: quia agi simpliciter dicitur, qui non ex indifferenti sua potestate, sed ex determinatione ad vnum à superiori mouente operatur. Si autem actio non determinatur sibi ab altero; sed sic quidem moueatur ab altero, siue inclinetur, quod tamen in potestate sua sit agere, & non agere, siue agere hoc, aut illo modo, tale dicitur agi non simpliciter, sed secundum quid: quia non determinatur sibi actio ab extrinseco ad vnum, sed ipsum se determinat. Sed tamen aliquando inclinatur ad agendum ab extrinseco. Quia ergo sic spiritus sanctus nos ad agendum inclinat, quod liberè tamen operamur, & ex proprio arbitrio, tanquam habentes in nostra potestate sequi, aut non sequi spiritus sanctus inclinationem, & motionem: ideo dicimus ab ipso, agi, non simpliciter, sed secundum quid. Postrema hæc duo de motione gratiæ sunt, & potestate sequendi, & non sequendi in sensu composito eius motionem, vt voluerimus: sicut & reliqua de motione causæ primæ, in sensu etiam composito, cui, quatenus ex parte Dei sumptæ resisti à no-







Et 24. verbo. Reprobatio. cap. 5. 6. 10. verbo Tentatio c. 6. & alias sæpe. Paludan. in 3. d. 18. art. 3. fine. Per liberum arbitrium intelligimus illud principium, per quod habemus dominium nostrorum actuum; Non solum, sicut communiter dicitur, quod omne agens dominatur suo passio: quia tunc omne agens esset liberum: quod falsum est: sed sicut potestate habentis tale principium est exire in actum, vel non exire in actum aliquem, vel in eum oppositum. Vt de indifferentia libertatis dixerat art. 1. & 2. Herbeus quodlibet. 1. quæst. 1. art. 1. maxime ad 7. docet supposito amore necessario boni in communi voluntatem se determinare ad electionem boni in particulari, quia est principium sui determinatum, nec dari posse eius electionis, Vnam causam per se necessariam, & determinatam. Addita ex coniuncto causarum ad electionem voluntatis concurrentium eam sequi, vt non sequi possit. Et quodlibet. 10. quæst. 9. sub fine explicans dominium voluntatis in suos actus ait, habere dominium sui actus est, habere sic in potestate suum actum, quod in potestate sua sit agere, vel non agere hoc, vel illud. Et requirit ad dominium inferre, quod actum principium, etiam super illam indifferentiam, vt applicabilis est ad actum, habent dominium. Si enim aliquid haberet indifferentiam ad agendum, & non agendum, ita, quod illa indifferentia prout applicabilis est ad actum, sibi non subest, non esset in potestate sua agere, vel non agere. Dicant tunc Thomistæ recentes phycam suam præmotionem, & decretum prædeterminatum suo vnumquodque gradus & signo solum esse applicationem voluntatis ad actum, seu operationem, non autem complementum potestatis, & potestatis; dum tamen ea applicatio solius Dei voluntatis, & potestatis, non autem voluntatis nostræ subiacet (vt non subiacet, si ea in decreto prædeterminatio, & prædeterminatione independentes ab usu nostræ libertatis à Deo habitis, & ponendis consistat, vt hi volunt) voluntatisque libertas iuxta egregium S. Thom. discipulum Hervæum, voluntatis nostræ peribit.

9. Succedat Capreolus, & ipse insignis S. Thom. discipulus sententiarum eius interpres, & recitat Deza in 2. Theologica dux, & Magist. Ille enim in 1. d. 1. quæst. 2. art. 1. concl. 5. ex S. Thom. 1. 2. quæst. 15. art. 2. ait. Sola natura rationalis habet in sua potestate motum appetituum, & potest ipsum applicare, vel non applicare ad hoc, vel ad illud. Et art. 3. ad 4. & 5. cont. 1. Conclusionem, docet hominem & se, & reliqua ad operandum applicare, cui omnino consentit Deza ibi art. 3. notab. 1. & 2. & art. 4. ad argum. cont. 1. concl. 5. Capreolus. Item qu. 3. post concl. 3. docet voluntatem liberam esse indeterminatam, & circa obiecta, & circa exercitium actus, sequere abique illa necessitate determinare. Et art. 1. concl. 3. & ad argum. contra illam: nullum actum voluntatis in via necessitatem, quoad exercitium esse, sed eo illam posse abstinere. Item necessitatem, etiam quoad specificationem, qualis est respectu boni in communi, esse contrariam libertati tota quæ. docet, maxime art. 1. inter quatuor rationes 1. conclusionis: eoque art. & 3. sæpe libertatem voluntatis esse ad opposita, & sequi ipsam determinare, & mouere, & art. 1. ad probationem 3. concl. hæc ex S. Thom. qu. 22. de verit. affect. [Libertas voluntatis in tribus consideratur scilicet, quantum ad actum in quantum potest velle, & non velle: & quantum ad obiectum, in quantum potest velle hoc, & velle illud, & eius oppositum; & quantum ad ordinem finis, in quantum potest velle bonum, & malum.] Quibus hæc Capreolus adnotat. [Voluntas non necessario exiit in actum respectu alicuius obiecti, præsertim hic in via: sic, quod quolibet obiecto proposito in potestate sua est nullum actum habere respectu illius. Potest enim intellectum ab huiusmodi cognitione auertere; & per consequens in aliud inclinare.] Consonat Deza ibi art. 3. notab. 4. col. 2. Insuper Capreolus d. 38. quæst. 1. art. 1. longe à med. post se. 10. vel media causa necessaria; non defectiva, seu contingente effectum producit, tunc non stant simul quod prima causa sit disposita ad producendum hunc effectum, & quod ille effectus non eueniat. Cum autem Deus producat effectum media causa defectiva, seu contingenti, vult etiam S. Thom. quod effectus producti à Deo mediante causa secunda defectiva possunt deficere,

& contingenter eueniunt: quia non habent ordinem ad primam causam nisi mediante secunda: & ideo, quia illa secunda causa est contingens, licet prima sit necessaria, oportet quod effectus sit contingens: cum autem prima causa, eo solum necessaria sit in operando effectum, quatenus ex, decreti quod libere concepit, suppositione necessario sequitur effectus, & non ita operetur effectum media causa contingenti, vt necessario sequatur effectus sit plane, huius effectum à Deo efficaciter antecedenter non decerni prædeterminari, aut physice causam contingentem ex illo prædeterminari. Et ad 2. Scoti contra 4. concl. ex S. Thom. quæst. 5. de verit. art. 9. ad 12. ait. Necessitas causa prima non inducit necessitatem in effectum, nisi posita necessitate in causa secunda. Ergo, si ponitur necessitas effectus per decretum prædeterminatum, aut prædeterminationem, nequit non causa secunda habere necessitatem, esseque causa necessaria, & non contingens: ac subinde nequit effectus esse contingens, & liber: vel, si hic liber sit, nequit esse de eo prædeterminatum decretum, & ad ipsum prædeterminatio causæ. Et ad 10. ex S. Thom. ait. Actio prima causa quodammodo determinatur ad hunc effectum per causam secundam. Et art. 2. prioribus 4. conclusionibus sæpe ex S. Thoma repetit futura contingencia in suis causis determinata non esse: obinde nec in eis, sed in seipsis solum cognosci certo possit. Et in med. ad 1. contra 1. concl. ait: quantumcumque cognoscatur natura humana voluntatis, non tamen ex hoc scitur an producat actum suum, vel non. Ipsa enim potest se impedire, vt ita loquar, quantumcumque sit ad eliciendum volitionem inclinatum, reproducat. Ac statim fere recitat S. Thom. in 1. d. 38. quæst. 1. art. 5. dicentem cognita voluntate, & quibuscumque causis ad actum volitionis concurrentibus non potest certitudinaliter cognosci, ab ipsa producat illum actum, vel non. Iterum Capreolus d. 45. q. vn. ad 4. cent. 3. concl. ait, voluntas quantum ad exercitium actus, scilicet, vt velit, vel non velit, determinatur à seipsa: & illud, quo se ad hoc determinat est actus eius determinatus, sed quantum ad specificationem actus, scilicet, vt tendat in hoc, vel in illud determinatur per intellectum ostendens sibi suum obiectum: nempe bonum, ad quod prosequendum, ac non malum, quoad speciem voluntas determinata est. Et licet in 2. d. 1. quæst. 2. art. 1. sub fin. ex S. Thom. quæst. 3. de potent. art. 7. ad 7. doceat re naturam influere aliquid Deum, quo actualiter agat, art. 3. part. 6. ad argum. contra 6. concl. init. ex eodem S. Th. ibidem ad 12. ait Dei in voluntate hominis operationem dato illi in suos actus dominio non obesse, sed adhuc non manere obligatam, & determinatam ad alteram contradictionis partem, sed ad vtrumvis indifferentem d. 24. qu. vn. art. 3. post med. ad 6. argum. voluntas, ait, quantum est de sua natura est ad opposita. Ipsa tamen ratione sua libertatis se determinat ad id, quod vult, & ita non indiget alio determinante d. 25. qu. vn. art. 3. col. 3. & 4. actus elicitus, & imperatus à voluntate contingenter, & evitabiliter euenit, & producit à causa de se indeterminata: qua tamen potest seipsam determinare, scilicet à voluntate. Et toto articulo, libertatem in dominio, potestatem, & æquali indifferentia ad opposita constituit. Et ad 3. Scoti cont. 2. concl. libertatem voluntatis cum concursu scientia, & voluntate causæ primæ vniuersalis componit: quia ita istæ determinatæ sunt ad liberum euentum, vt ad ipsum non esse determinatæ queant. Et ad 1. Henrici cont. 2. concl. dicit ex S. Thom. motionem vniuersalis motoris Dei esse ad bonum in communi, & complacentiam de eo necessariam: ex ea vero hominem deliberatione sua se determinare ad particularia bona, qua potest se libere determinare, vel non determinare ad quodvis illorum. Quam doctrinam repetit ad 1. Henrici cont. 3. concl. docueratque artic. 1. concl. 1. fine & d. 24. quæst. vn. art. 3. longe post med. ad 8. argum. cont. 5. concl.

10. Nec minoris ponderis est Rupertus Holchet Dominicanus, qui si à vera Thomistica schola in Nominalem transferit tamen in indifferenti ad vtrumvis potentia liberæ essentiali potestate ab Angelico præceptore, cuiusque schola non defecit. Fors, quia adeo id evidens, vt scholæ omnes quantumvis aduersæ, nequeant non in adeo perspicuo principio convenire. Igitur Holchet, in 1. q. 3. feto



feret tota eam indifferentem potestatem, & dominium ad velle, vel non velle positis, & immutatis omnibus præ requisitis absque ulla necessitate ad alterum determinan- te tradit: præsertim artic. 2. in diuisione 3. & definitione libertatis, & artic. 8. ad 5. dub. solut. argum. 3. vbi de nouo, inquit, nullam rem recipio, quæ coarctat ad causandam volitionem, quam prius non habebat. Consonat artic. 9. ad argumenta principalia. Et in 2. quæst. 1. artic. 4. ait. (Dens dicitur aliquid velle dupliciter, vno modo absolute: alio modo ex conditione. Primo modo concurret ad agen- dum cum omni natura agente naturaliter voluntarie. Illo etiam modo facit quidquid facit præcise. Et ideo omne tale est ab eo absolute volitum, & ex electione. Secundo modo concurret Deus voluntarie ad coagendum cum natu- rali rationali libera: cui tales leges statuit; quod quid- quid ipsa velit placet sibi coagere ad illam volitionem; licet non simpliciter placeret sibi agere, sicut per illam volitionem de notatur. Ita quod, si fortes vult peccare, placet Deo coagere secum in hac volitione, & non im- pedire eum; vel si impeditur eum, hoc facit per legem communem.) Repert. quæst. 11. artic. 4. ad 1. & 2. Fran- ciscus Victoria Dominicanus, etiam ex illustrissimis, Thomista relect. de peruenientibus ad vsum ration. n. 4. proposit. 3. supponit, vt certam definitionem arbitrij, seu potentie libere communem; quæ scilicet positis omni- bus requisitis ad agendum possit agere, & non agere; omni quidem alterius partis necessitate exclusâ: cū vte- ritur deliberationem ad libertatem, & electionem præ- mitti requirit. Et num. 6. proposit. 5. docet non, nisi neces- sitate inducta, libertatem abesse, & num. 7. proposit. 4. asserit arbitrij libertatem in dominio suorum actuum sta- re. Et post pauca. [Ad hoc autem, vt homo sit dominus suarum actionum, duo requiruntur. Alterum, vt homo ha- beat facultatem consultandi, ac deliberandi, quid bo- num est, & quid malum est, & quid consequendum, quid fugiendum, quid vitandum. Alterum est, vt habeat po- testatem post deliberationem eligendi, & relinquendi, quod sic deliberatum est: neque enim primum sufficit. Neque quis esset dominus suarum actionum, si post de- liberationem necessarius, aut sequeretur consilium, aut non posset non sequi. Ista propositio est clara ex commu- ni significatione, & acceptione verborum. Nam is vere Dominus dicitur ab omnibus, qui habet facultatem vtendi re: ita enim definiunt, & Iuriconsulti, & Theo- logi. Et ista facultas non potest haberi sine facultate ra- tionis, & voluntatis, quo est liberum arbitrium.] Petrus de Soto de iustit. Sacerdot. tract. de Sacram. parit. lect. 16. post med. §. Primum impotestate voluntatis, ait. Po- tētia diuina gratia impotestate voluntatis esse velle amo- rem, & quantitatem eius, & non velle: quare, & Deum amare supra omnia, vel non amare. Dominicum Sotum acerrimum contra suos recentes Dominicanos, & eo- rum prædeterminatias præfinitiones, & pugnacissimum hostem vidimus quæst. 3. cert. 3. n. 8. & 9.

11. Viguierius (scholæ, & instituti eiusdem ex recita- ta num. 9. doctrina S. Thom. quæst. 22. de verit. ita scribit, cap. 3. §. 3. versu 1. fol. 28. col. 3. Indeterminatio, siue li- bertas voluntatis potest considerari respectu trium: scilicet respectu obiecti, & actus, & ordinis in finem. Quoad obiectum in quantum potest velle hoc, vel illud, vel eius oppositum; vt (legendum potius, (& prout) velle, & nolle posuit. Et hæc libertas vocatur à Neoterics contra- rietatis quoad actum, in quantum potest ponere actum, vel non ponere, velle, vel non velle, negatiue, siue cel- sare ab actu. Et hæc libertas dicitur à Neoterics liber- tas contradictionis: quoad ordinem vero finis, inquan- tum potest velle bonum, vel malum, siue apparet bonum.] Et versu 2. [Neque obstat libertati voluntatis, quod eius motus pendeat à Deo, qui primo prioritate naturæ concurret cum omnibus causis secundis, & magis, ac fortius influit in effectum, quam causæ secundæ. Vnde videtur, quod posito concursu Dei ad actum voluntatis, voluntas non sit libera, vel operatio Dei sit inefficax. Dicendum, quod posita illa suppositione negatur conse- quentia scilicet, quod ideo non sit libera, nec quod vo- luntas ex necessitate moueatur à Deo quia] (inquit) [Deus libera, libere, & absque necessitate disponit.] Et infe- riuscule: [Experimur nos esse indeterminatos circa mul- ta, & bona, & mala; & posse consiliari, & deliberare,

& ex duobus oppositis eligere, quod volumus: & vno solo obiecto oblato posse acceptare, vel respuere, vel suspendere actum. Repert. versu 4. Ioan. Vincentius Ge- neralis Dominicanorum Vicarius, & Vespertinus Salman- tinus Professor prælect. manuscrip. in 1. p. quæst. 19. ar. 8. dub. 2. conclus. 5. acriter in phylicam præmotionem, & subinde in prædeterminatias præfinitiones, tanquam li- bertati nostræ intentas, inuenitur, vel inde maxime quia, si auxilium, inquit, efficax prædeterminatum est simpliciter necessarium apparet inuisum illud diuinum præceptum, quo Deus obligat Petrum ad actum super- naturalem fidei, scilicet, charitatis, &c. Ad cuius actua- lem executionem non confert efficax auxilium: (scilicet, quod idem est, de qua nou concepit prædeterminatum decretum.) Hæc difficultas est maxima apud me. Etenim Auctores contrariæ sententiæ non aliter de illa se posu- erunt, nisi recurrendo ad distinctionem de sensu di- uiso, & de sensu composito, qua tamen distinctio in hac parte leuissima est: tota enim consistit in verbis. Sed quoniam ea prælectio manuscripta prælum non vixit tes- tes testimonij, & sententiæ huius omni exceptione ma- iores proferamus. Et quoad distinctionis, eius leuitatem, testis est Ledelma de auxil. artic. 14. §. Hæc difficultas re- leuerrima: quoad Lectionem libertatis artic. 1. col. 7. §. 4. supposito. Testis item est Magist. Franciscus Cornio Augustinian. Primarius etiam Professor Salmantinus tract. de Scient. Dei d. 5. dub. 3. §. Dices conuenire, ait. Præ- finitionem, & prædeterminationem, ad materiale pec- cati præsertim, ex quo ad reliquas humanas actiones con- dens in principis aduersitiorum est confectio) expresse Thomistis aliis displicuisse, ac etiam, inquit, [Magist. Ioanni Vincentio, qui in sua lectione de voluntate Di. 1. part. quæst. 19. circa artic. 8. quam ego vidi, & legi, pla- nam professus est: Deum materiale peccati nequitiam prædefinire: aiens ab hæc sententiâ sola Ecclesiæ auctoritate se posse dimoueri. Huius in Cathedra lucetior Basil. Legionens. Augustinian. 1. par. variat. cap. 3. fine, & oculatum se, & aurium sententiæ Ioannis Vincentij in- uersum contra præmotionem voluntatis nostræ à Deo hinc exhibet testem. [Licet nonnulli obliuiscant prædetermi- nationem illam voluntatis ex phylica præmotione, aut qualitate prouenientem, quæ ita ad vnam partem deter- minaret ante consensum voluntatem, vt deinceps non esset electionis humanæ illi posita motio] Dei, aut ob- temperare, aut resistere docuerit; excitauit tamen Deum olim doctissimum, & religione excellentissimum virum Ioannem Vincentium ex eadem familia, qui eandem con- tendi rationem validissime impugnauit: & morales tan- tum præfinitiones per excitationes, quæ sunt actus in- tellectus, & voluntatis induxit, legit, dicitur in Salmanti- no Theologorum gymnasio me, & spectante, & au- diente, & postea alij ex eadem familia ab illa propositione cum laude, & fructu discesserunt.] Fuit autem Ma- gister Ioann. Vincentius, qui dignissimus de gratia Chri- sti opus Typis euulgauit. Et Catherinus 1. de prædictis, & Sixtus Senensis citando loco quæsequenti.

12. Referendi iam summam sunt Dominicani alij proceres, quos quæst. 3. certam. 3. & quæst. 4. vel tenu- limus, vel recitauimus. Magist. Hieronym. Mazarelli siue à Bononia sacri Palatii Magister, Franciscus Romæ Magister Dominicanorum Generalis relati quæstione 3. certam. 3. num. 8. Magistri etiam Dominicani Campa- nella, Iulianus Iouberet eius ordinis Vicarius in Gallia Ge- neralis, & Sorbonicus Doctor Antonius Maller, Cosmas Marellus, fidei etiam quæfitor, Augustinus Rustus Italij Panormitani Regens, P. Forest eius socius, & Seraphi- nus Rualdus poitea ad sacras infulas assumptus: quos omnes recitauimus ibidem num. 11. item Magistri Zanguius Mondragon, & Tiedra qui in reliquorum Magistrorum grauioribus Vallisoletii Dominicanorum, quibus præ- finitiones prædeterminatiue humanarum actionum, per- uarum præsertim, fuerunt inuicem adductæ à Primario Vallisoletano Professore Doct. Ioann. Garcia Coronel. re- citato quæst. 4. certam. 2. numer. 8. vbi eiusdem doctrinæ Osorem Magistrum Mancium etiam Domiticanum apud Complutenses, & Salmantinos Illustrem Primarium Pre- fectorem refert. Et Patres Dominicanos, eoque doctis- simos, supremæ Inquisitionis Lustrant in illa Molina, id- est nostram sententiam, non probasse solum, sed la- dare;



Assist. Magistrum scilicet Bartolomeum Ferreira supremi illius Senatus censorem, & Magistrum Ioann. de laque- bus Archiduci Alberto, tunc eius Senatus Prae- fidi, & Generali fidei Quæstorio a confessionibus, postea Abulensem, post Almeriam, Episcopum constar ex cer- tam. 3. num. 8. & 9. quibus adde Complutenses Domi- nicanos Primarios Professores Magist. Laurentium Gu- tierrez, & Magistrum Biedma, quos horum fratrum hac jure duridum ferre non posse publicè in suis lectionibus, & Generalibus Theibus & Cathedra conceptis verbis fateri non semel spectauimus, & audiuius, Magistrum Gal- parem de Corduba Philippo 2. a confessionibus Magist. Cello Collegij Hispaniensis sui Regentem Magistrum Balhafarem Buchnerum Academiae Heripolensis Do- ctorem, qui, & epistole eius Academiae pio nostra sen- tentia ad Sedem Apostolicam recitate a nobis quærit. 4. certam. 1. subscript Mag. Arauxo postquam Episcopatu Seguntini, vt aiunt exfratratu, licetque non e suorum Dominicanorum, sed ex animi sententia impune scribere 1. 2. quæst. 1. 11. art. 5. deb. 6. num. 36. qui Physicam præ- determinationem (ac propterea Thomistica decreta) ad S. Thom. januas fuisse expolitam, non secus, atque in *ans scribis Ecclesie*, exponitur, vt ab ipsa volente, nolente in eam, & intelam recipiatur. Exinde vero eam sen- tentiam iunctis cum notis, & auctoritatum, & ratio- num copis per plures numeros infectatur: quod autem Prado citandus responder: hæc Magistri aliterius sui or- dinis manuscripti in Bibliotheca sua Salmanticensi ad- feruntur ab Illustrissimo Arauxo suo illi operi inserta fuisse hunc quidem nobis non eripit, sed alium, bonæ apud ipsos notæ, Magistrum contra suos pugnantem vitro do- nat. Adde etiam e Dominicanis Thomam Elifhem de libert. arbit. quæst. 4. art. 3. Ambros. Catharinum de præ- ficiet. part. 1. & 2. Bartolom. Medina Primarium Salmanti- censem 1. 2. quæst. 14. art. 3. in expositione litteræ ubi eandem potestatem circa consultanda requirit quam S. Thom. ibi & Arist. 3. Ethicor. cap. 3. omni eius impossibi- litate, quare & alterius partis necessitate, excludit & 3. part. quæst. 18. art. 4. in expositione litteræ. Si attente le- gatur, maxime fide ad Hieronymi testimonium. Porro, si hæc sententia recitari, citarique Thomistæ Dominicani cum aliis oppositis sententiæ conferantur, vitra ex eis e S. Th. mente sit (est) data ex ipso testimonio nos deherent) fa- cile constabit: quales enim, & S. Thom. intelligentia, & doctrina fuit Berdu, Rispolis Iosephus a S. Maria, Cab- berando, Nauaretus, imo & huius doctrinæ Antesigna- nus Bannez, qui hac in re ad plura Sancto Thomæ con- tradictoria asserenda frontem perfricat (vt statim vide- bimus) vt cum his conferantur: Sed & Albaraz, & Le- desma bonæ notæ Magistri, & pauculi alij, qui pro suo- rum sententia post item contra nostros contectam scri- pserunt, pro mente præferunt S. Thom. fidem non faciunt eum aperitissimum partium suarum studio scripserint. Certe si vere Thomistica scholæ, doctrinæ, & Doctoris signa, quæ, vel aduersarij ipsi notant, & præscribunt, ad rem præsentem attendantur, nos nostramque in hac re sen- tentiam vere Thomisticam aduersam vero, Pseudo-Tho- misticam quincunt.

#### CERTAMEN IV.

*Es signis ab aduersariis præscriptis senten- tia, & schola nostra vere Thomisti- ca euincitur.*

1. Vidimus Mag. Ioann. a S. Thom. vere Thomisti- cam scholæ doctrinam sequentibus notis delinean- tem, vel describentem. Is siquidem 1. part. tract. præuio de approbat. doctri. S. Thom. d. 2. art. 5. habet. Primum igitur optimum signum intelligentiæ D. Thom. & discip- ulatus eius est, continuatio, & aduerso ad illos, qui per successionem temporum discipuli eius habiti sunt, eiusque adhaerent doctrinæ. Sicut Herbasus, Capreolus, Ferraz, Victoria, Soto, Flanckia, Chietan, Conradus,

&c. Atqui his omnibus, qui in exemplum ad purum ex coctorum Thomistarum assignantur, & aliis pluribus per- zates omnes explorato Thomistis, Prædeterminationes physice voluntatum nostrarum a Deo, & eis coniunctæ præfinitiones prædeterminatiuæ, inuisæ, & alienæ a S. Thom. mente vitæ sunt: quibus nos nostrique omnes ad- hæremus; vt ex eorum testimoniis patet: ergo ex pri- mo hoc, & præcipuo signo in re præfenti veri Thomistæ, & discipuli S. Thom. re vera sumus; Aduersarij vero Pseu- do-Thomistæ, seu Thomistæ adfictio, & arreptio no- mine tantum. Scio Mag. Ioan. Martinez Prado 2. Physi- cor. controuert. 12. art. 2. numer. 35. dictorio in ipsum ex dictis facile refundendo præmissis, vt ex antiquis Tho- mistis, & inprimis Capreolo præfinitiones, & præmo- tiones physicas suas probet, euidentissima testimonia pol- liceti; cum tamen ea producat, quæ resolutionem qui- dem mereantur. Solum enim habent Deum, & virtutem causis secundis, earum scilicet productione, conferre, & cum eis ad omnes effectus operari, eisque prius prædica- tum entis, quod prius, & vniuersalius concurrere: quod solum probat concursus diuini ad creatum præceden- tiam prioritate maioris vniuersalitatis, non natura. Sa- tius proinde illi ad suum intentum fuisset aliqua proba- bilitatis specie alci ex pluribus, iam olim nostris, contra suos Dominicanos inductis, cum ex S. Thomæ cum ex veris ætatum omnium Thomistis testimoniis apertis satisfacere, quam vanas, & ventosas auctoritatum euidentias polliceri. Merito ex hac discipulatus S. Th. nota Doctores recitari num. 2. sententiam Thomistarum recentium non minus S. Thomæ, quam nobis aduersarij dicebant. Deponeret ergo si hæc dicta videret, ex- penderetque Rispolis querulum in nos stomachum illo- rum verborum 2. de auxili. quæst. 1. ante 1. conclus. *Relin- quant igitur, quæso nobis Doctorem nostrum, qui clare sa- tis loquutus est, vt omnes eius discipuli ipsum interpre- tantur: quibus solum Angelici Doctoris mysteria nosce- re, & scribitur datum est.* Mixto mysterij cum claritate sententiæ repugnantiam, quam vitro Rispolis admittit, aliis forsan in re præfenti admittendis affueris. Faciunt enim nobis eius verba de vero nostro S. Thomæ discipu- latus causam meliorem: cum siquidem satis clare, & de se, & iuxta omnium discipulorum eius interpretationem locutum, & intelligimus, & sectamur. Nobis igitur re- linquendus ab aduersariis erit Anglicus Præceptor, qui- bus mysteria eius, & nosse, & eo modo scrutari datum est. Quod si staminea tunica alba, & nigrum pallium, & bardo cucullus ad eum interpretandum clauis intelli- gentiæ donent, eius sane indumentum omnium sapientissi- mi homines ad ita nobis, non nisi vestigijs eorum insilten- do, ingredientibus referantur: quamquam non facile af- sequeor, qui vestium habitus, qui Monachum, vt aiunt, non facit, certa adco lege faciat interpretem?

2. Signum discipulatus S. Th. secundum, & maxi- mum ab eodem Ioanne a S. Th. ibidem præscriptum (& in quod tertium, & quartum recidunt tandem) est asse- ctus ipse ad D. Thomæ doctrinam, ac conatus ac labor in defendendo, ac ampliando. Monet vero huic non obesse, si quando ex in firmitate propria, ac profunditate diffi- cultatum non plane intelligatur, aut etiam deservatur. Hoc autem ipsum nobis sanctiss. Patriarcha noster Ignatius 4. p. constitut. c. 14. satis insinuat: dum nostris ad Theolo- gicam suppellectilem parandam, & Sacra Biblia & S. Th. Doctrinam legendam præstituit. Ex inde vero congre- gatio 5. general. can. 41. vti constitutionibus nostris satis insinuat, statuit S. Th. a nostris Theologis Professori- bus audire, & laudandum, & sequendum, neque vbi (si quando ita videatur opportunus) sine reuerentia Telin- quendum; arcendoque a lectura, qui non bene in eius do- ctinam animati comprehendantur. Et can. 56. proprius scholæ nostræ Doctor S. Thomas instituitur. Et si mode- ratum doctum a Ioanne a S. Th. adhibetur statim subiun- gatur. Non sic tamen S. Thomæ adficti esse debere. Pro- fessores intelligantur, vt nulla prorsus in re ab eo rece- dere liceat: cum illi ipsi, qui se Thomistæ maxime pro- fentur aliquando ab eo recedant: Nec sine gloria, vt de Mag. Victoria Melchior aiebat can. 11. de locis. *Adierim eo iudicio laudem dissentiendo, quam si assentiretur con- sequeretur: tanta erat in dissentiendo reuerentia?* Et sa- ne nostram hac in parte sententiam, vel eo in primis do- centiam



cendam nostris Professoribus mandauit reuerendissimus noster claudius Aquaviva epist. Dara Romæ 14. Decemb. anno 1613. quia Sanctis Augustino, & Thomæ magis contentanea est visa. Quomodo autem iussa nostri rei Theologica Proceres, & duces capessent paucis videamus. Molina primitus concordia præfatione ad lector. D. Th. veluti theologus solem, ac ducem sequi proficitur. Et 1. p. q. 23. art. 4. & 5. d. 1. n. 10. D. Th. indicium tanti facio, & doctrinam: ut tunc me securus pedem figere arbor, cum illum consentientem comperio. Legat, qui vult Molinæ eius operis init. ad Philip. 2. nuncupatorium Epistolam; ubi de S. Thomæ, eiusque doctrina amplissimum, si quod aliud, elogium reperiet. Legat & nostrum Valent. t. 1. in 1. p. prærat. ad lector. ubi & aliud inueniet nulli secundum. Legat Vasquez etiam nostrum t. 1. p. d. 3. c. 4. n. 7. ubi S. Thom. sententiam merito ab omnibus theologis suscitendam: eosque, qui ei contra dicunt, veritatis cognoscendam viam sibi ipsis præcludere dubium non esse ait. Legat Franciscum Sorium t. 1. de grat. prologom. 6. c. 6. n. 28. nihilque ad S. Thom. eiusque doctrinæ laudem magis desiderabit splendendum. Legat P. Fonsecam tom. 1. metaphysicor admonitio ad lect. Legat & societatis scriptores reliquos, quorum præ multitudine longus hic, & importunus texere elenchus, ubi nif. S. Doctorem, eiusque sapientiam ingentibus laudibus efferebant seque, & libros suos ex eius discipulatu volentes in primis commendatos: quod non, nisi stupidi homines præstarent, qui vel animo, vel effectu ab eius doctrina discederent, & hæc nostri omnium impensissimum studium, & amplius huius discipulatus S. Thomæ altera pars est) satis produnt.

3. Sed studij & laboris huius nostri adeit aliud notissimum, & euidentissimum (quod iam diu obseruabam) argumentum, norauitque ex parte nostra Flandriob Belgica provincia lib. 3. imaginis primi societ. sæculi c. 2. sub finem his verbis theologus nostris admittentibus perfectum est, ut ordo ille admirabilis, ac diuinus, quem inuenit, si-bique inferenda summa theologia præfixit S. Thomæ ab Academiis plerisque, ita sit receptus ut, misso Magistro sententiarum, aliæque minus didactica tractandi methodo, huic uni insistant. Louanienſibus, ut id facerent Author præcipuus fuit Bellarminus. Aliis præterea pluribus in locis Doctores Academiæ, vel exemplum nostrum in hære, vel consilium secuti. Adde Academiæ Duacensem Louanienſis filiam non posse non eius methodi sectandæ Bellarminum tandem autorem recognoscere. Ingloſtadium eam scribendi methodum Valentia primus inuexit; atque ex eo, & nostris in Pragensem, Heribipolenſem Colonienſem, & reliquas catholicas Germaniæ vtriusque vniuersitates (quæ nostris Professoribus theologis vntur) inducta est. Parisiis primus Ioannes Martiana ingenio, & eruditione nobilis, ea methodo est vſus Compluti doctor Alphonsus Deza magnus Magistrorum, & scriptorum Parens, qui postquam Franciscanis Patribus laicus Scotum summo ingenij acumine interpretatus publicè fuit, societatem ingressus ad partium S. Th. interpretationem ea felicitate se dedit, ut eius doctrinam minime illustrarit, & sua (quæ maxima erat) auctoritate confirmarit. Eadem præstitit Vallisloletii noster Ioann. Martine Sorij, & Valentia Magister Salmantice eandem legendi normam noster Michael Marcus se legit, ut iuxta Angelici præceptoris. Sextem eius doctrinam publicè interpretaretur, ac de suo etiam penu firmaret. Eo etenim vſque è Salmanticensibus Dominicis Proceribus theologis, nemo S. Doctorem interpretari, eiusve methodo docere curauerat. Nec ille magnus Thomistice doctrinæ instaurator Magister Victoria vtriusque Soti, Cani, & Mancij Magister; sed alij Magistrum sententiarum interpretabantur, ut Dominicus Sotus, vel alia sibi opera scribenda præstituerit ut Petrus de Soto, & Canus. Nostri ergo, cum nemo externus, vixque è Dominicis aliquis (præter Caietanum, qui nuper non tam iustum commentarium, quam breuia, & si ingeniosa, scholæ siue post illam summæ S. Th. Theologicæ adiecerat) S. Doctorem methodum in lecturis, & scriptis secutus neddum eius interpretationem, exorsus fuerat, id studij, & laboris aggressi, magna tanti Doctores gloria omnium Academicarum proceres suo hortatu, & exemplo in

eam scribendi methodum trahentes S. Thomæ interpretes fecerunt. Videant Dominicani Patres quale, quantumque nostrorum Iesuitarum in S. Th. studium fuerit: quidem, quod vix ab vno, vel altero ex suis, tot læchis Angelicus Doctor obmittit, non solum à cunctis nostris Theologis, qui è laboratissimis commentariis in ipsius summum Bibliothecas opplent, sed eorundem labore, horratu, & exemplo à reliquis Theologis (quod vltra suorum vota, & saltem modelam spem iure videretur) eius interpretationi ubi vis catholicorum infundetur.

4. Neque vero nostrorum laboribus id solum effectum est, ut Theologi, ab Scotistis, reliquis S. Thomæ methodo, & interpretationi incumbant: Sed eius doctrinam adeo stricta lege, & professione sequantur: ut verbo, & scripto eius auctoritatibus sententias suas in primis confirmant, & si quæ aduersum aliquid sonent, doctis, subtilibusque interpretationibus conciliant, quasi ex præscripto tenerentur. Vtque id totum nostrorum exemplo, quibus in tantum Doctorem pius amor id oneris primum iniunxit, obtentum esse clarescat, euolui pricorum libros imprimis oportebit: ex quibus nullus inuenietur, qui ad alterius sententiam consuetudinem S. Th. auctoritatibus vtiatur: quorum ad eam rem vſus intra septa, & gymnasia Dominicana clauderetur, quousque societatis nostræ scholæ aptæ, ac libri editi sunt, qui vniuersum id genus argumentorum familiare scholis fecerunt. Oportebit secundo statum ante id temporis doctrinæ S. Th. paucis exponere. Etenim apud Parisiensem scholam S. Th. antea bonus quidem author habebatur; sed nil præterea iuris sibi vindicebat, partes præcipuas sibi habentibus Durando, qui totus à S. Th. diuersus erat, & magno plausu ad læculum vſque proximum à Parisiensi bus colebatur. Nec minus doctrinæ Thomistice infensu Nominales, qui è Franciscanis, & schola Scoti orti, non ignobiles Dominicanos etiam Magistros (in quibus Rupertus Holcoth) in suas partes pettraxerant: doctrinæ, & ingenij laude, ut eius sectæ author Okam Parisiis primum, & vbiuis inde venerabili inceptor fuitit proclamatus. Germani vero, & Belgæ ea tempestate ad huius controuersias intenti rem scholasticam non magnopere curabant, sed lætæ scripturæ, & Patrum, & prophætarum ingenuarum eruditioni, quæ illis (vt tempus, & occasio ferebant) ex poriori viū esse poterat, incumbentes scholasticam S. Th. latinitatem horrebant maxime, cum eam ab hæreticis, quibus cum futura illis res erat, non modo negligi viderent, sed trideri. Valgissimum quippe illud Lutheri habebant: qui è literario cum rei scholasticæ peritissimo Caietano congressu tunc dixit, Nihil mirum, se in Caietano inuenisse præter nentiam quandam grammaticam, & allegationes. ex cap. firmiter de summ. trinit. Neque apud Italos maior in præmio doctrina S. Thom. habebatur. Cum enim nobilis è societate concionator Hispanus Neapolim adveniret, atque ex Hispaniæ more, & in S. Thomam amore, sancti huius doctores auctoritatibus in suggestu vteretur, à nostro Salmeronio tunc ea in vſu celeberrimo, & S. Th. doctrinæ (vt scripta eius testantur) addidissimum, nihilominus est admonitus crebris S. Thom. citationibus in suggestu abstinere: quoniam illo & tempore, & plaga, cui immetito S. Thomæ frequentes allegationes minus longè, quam deberent plausus conciliarent. Adeo apud ceteras nationes res Thomistia eo sæculo tacebat. Sed tunc in Hispania eius status erectior, & fortior. Animis siquidem ad arma, & Saracenorum expulſionem per tot annos euocatis, non aliorum facultatum modo, sed vel latinis ignorantia Hispaniæ etiam Academicæ tenebantur. Pauculique neque admodum insignes. Nominales è Gallia, quasi elemosynæ loco, dati Hispanis non multis prælegebant: quare cum emittentissimus Cardinalis Franciscus Ximenius insignis Complutenſis Academiæ à se magnificè straxe de idoneis Theologiæ Magistris veller prouidere: quos in Hispania non reperit, eos è Parisiensi Academia in Hispania non reperit, multo honore, & Nominalium præcipue secta, multo honore, & mercede conductos neque exiguis ad viam sumptibus, Complutum adducere coactus est. Nec multum temporis abiit, ex quo, qui eos ex lecturis, conuersione, & nominibus norunt, multaque prouide de illis, nobis etiam narrabant fero concesserunt.

5 Verum



5. Verum quidem est Salmanticæ, non ita ante aperta gymnasia nostra pridem, ingenio acrem, & profundum virum Magistrum Franciscum Victoriam Dominicanum iacerem doctrinam Thomisticam erexisse. Eius lubinde discipuli, & in Cathedralis Salmantinis, quibus potiebantur Dominicani, successores viri, pro ea tempestate (qua qui sciebat solum scire totum dicebatur) satis docti Sancti Thomæ nomen, & gloriam auxere. Sed nondum is ei honores cuiusque doctrinæ alicubi Academicarum deferrebat, qui hæcenus scripturæ conciliorum, & Magnorum Ecclesiarum proprius fuerat: ut scilicet eius, autoritatis, tanquam firmis fundamentis, Theologi vicerentur: & quibus respondere, quibus possent, aptis interpretationibus, alij in disputationibus, fere ex iure, deberent. Primus autem S. Th. testimonio ad suas vniuersim sententias confirmandas, ac sono aduersariorum interpretationibus vius apud Germanos fuit. Petrus Canilius tanta doctrinæ autoritatis, & Sanctimonie vir, ut eius scripta ipsis hæreticis in veneratione fuerint. Postea exactius adhuc, & generalius totius huius commætiis idem præstitit Valentia: apud Belgas, Bellarminus. Parientibus Mariana, Franciscus de Tolensis, & Maldonatus magnum vicerque fidei, & Ecclesiæ columnæ: qui, licet de more illius Academicæ Magistri sententiarum methodo legerent S. verò Thomæ sententias docebant, & illis trahant. Michael Marcus, & Ioannes Martínez Pincianus & Salmantinis, Molina, & Soarius Lusitanis, Alphonsus Deza & Valquez Complutensibus, Alique alijs, vti ex eorum innumerabilibus commentariis in D. Thom. patet: quorum exemplum, cum incommodando, tum in S. Thoma defendendo, reliqui etiam Dominicani sunt. Cuius æquale ne aliud nostro in S. Thomam cuiusque doctrinam amplificandam studium Dominicani Patres ostendunt?

6. Sed quintum veri discipulatus S. Thomæ signum notat idem author inferius: illudque est. *Maiores unitas, & concordia insequenda doctrina D. Thomæ.* Cuius rationem reddit inferius, & concludit. *Quare ubi maior est unio insequenda doctrina D. Thomæ, ibi maior est dispositio ad assequendam veritatem: & sic ubi aptior est signum sincerioris discipulatus S. Thomæ.* Sed enim ut vidimus toto certam, nostrorum cum antiquis omnibus, certoque discipulis S. Thomæ, ea concordia est, qua nequeat excogitari maior, atque cum Doctore Sancto non minor, ut constat ex certis, siquidem, non in sententia solum, sed & in verbis ipsis cum illis conuenimus: ut non minori violentia illi in aduersum sensum pertrahi posse videantur, quam nos ipsi patiamur adduci. Sed voluit tamen Ioannes S. Thom. vitionem hanc maiorem, vel minorem circa S. Th. intelligentiam in eis tantum considerari, qui in præfati materia, & pauculis alijs partibus ducunt aduersas: nimirum inter Thomistas, seu Dominicanos recentiores, & Iesuitas nostros: & quamquam, ita intellectum (quin de pñcis S. Thom. discipulis in ea vitionis, & concordie comparatione sit ratio habenda) hoc signum primo illi certissimo contradicit, & alias sit, non inefficax solum, sed reprobum veri discipulatus S. Thomæ argumentum; in eo tamen Iesuitas Domini canis recentioribus valde præstare facillime ostendimus. Et primo quidem argumenti eius vitium, vel inde claret: quod facillime possit recentibus scholæ cuiusvis sententia aliqua, quæ suo duci in mentem non venerit, imo, quam ipse fuerit auctus, conuenire, eandemque ipsi ab eis absque fundamento attribui contra antiquorum omnium eius interpretum intelligentiam: an ex hac recentium ipsam interpretandi concordia vera illius intelligentia, & scholæ dignoscatur? Id autem Recentioribus Thomistis in præfati materia contigisse facile comperiet, qui eorum antesignani Bannez expressas contradictorias propositionibus S. Thomæ animaduertat cæteris eius sectæ Dominicanis Recentioribus annuentibus S. Thom. in 1. d. 38. ait, *effectus contingentes in causis, quæ se ad verumque habent nullam habere certitudinem: quare in corpore, effectus contingentes in causa non attingi.* Bannez concisus, 3. commentat. ait: *Deum cognoscere futura contingentia in suis causis, sed determinatis, & completis: quæ de incomplexis, de quibus nulla apud eorum Theologum quæstio esse poterat, S. Thom. loqueretur, cum id alligeret de causa ad vtrumvis potente absolute: &*

tamen incompleta causa ad neutrum absolute possit S. Thom. quæst. 23. artic. 7. teste Caietano, §. quoad primum. *Plura esse Deo certa præcognoscit, quæ non præsentibus aut oppositum Bannez comment. §. Ad 4. argum. S. Th. 1. 2. quæst. 80. artic. 1. ad 3. aliter, determinari à se directe, & à diabolo per modum suadentis voluntatem humanam ad malum consilium, Bannez 1. par. quæst. 23. artic. 3. dub. 2. §. Sed hac doctrina ait, Parum Catholicæ dicere voluntatem se determinare ad bene, vel male operandum: quia ad omnia à Deo determinatur. Et consone quidem id à se præfati principio citat. quæst. 14. artic. 13. §. Hæcenus explicuimus: scilicet, ita à causa prima omnes secundæ ad suos effectus determinari, ut nulla causa secunda possit exire ab eius determinatione. Et quæst. 19. artic. 8. §. Sed antequam, iterum, Deum omnes causas determinare, & modicare ad suos effectus, ac subinde: causas modificatas ab alia superiore non determinare seipsam; Contra vero S. Th. in 2. d. 25. quæst. 1. artic. 1. ad 3. ait, *determinationem actionis, & finis in potestate liberi arbitrij constitutam esse: unde remanet illi Dominium sui actus.* quæst. 1. de pot. artic. 4. ad 3. Dicendum: quod, licet causa prima maxime influat in effectum, tamen eius influentia per causam proximam determinatur, quibus similia 1. 2. q. 9. artic. 6. ad 3. q. 10. artic. 4. ad 3. & alibi pluries ut cert. 1. vidimus. Illud tamen omittendum hic non est ex 2. sententia, d. 39. corpor. ipsa enim potentia voluntatis, quantum in se est, indifferens est ad plura: sed, quod determinate exeat in hunc actum, vel illum, non est ab alio determinante, sed ab ipsa voluntate. Obstinato docet Bannez 2. 2. q. 10. artic. 1. dub. 2. docum. 3. Cum equali Dei auxilio, quo Deus misericorditer cor hominis excitat, & præparat, non stare, unum conari magis, vel minus, quam alterum, in quo contradicit S. Th. 3. p. qu. 69. artic. 8. ad 2. aienti, Dicendum: quod hoc, quod in baptizatis maior, vel minor gratia appareat, potest dupliciter contingere, vno modo: quia vnus in baptismo percipit maiorem gratiam, quam alius. Alio modo: quia, etiam si æqualem gratiam percipiant, non æqualiter ea vtiuntur: sed vnus studiosius in ea proficit, alius per negligentiam gratiæ Dei deest. Et in 25. Matth. ad id, *unicuique secundum propriam virtutem, inquit, si autem quæras quare vnus magis habeat de gratia, quam alius. Dico, quod huius rei est causa proxima & prima. Proxima est maior conatus ipsius, quam illius causa prima est electio diuina.* An eius, qui ita aperte S. Doctore contradicit, & eorum, qui in principio eorum omnium contradictorium, scilicet prædeterminationis præfinitionibus, & physicis prædeterminationibus, ac obinde in eisdem propositionibus cum Bannez conueniunt, & tanquam ducem iurato sectantur, concordia verum S. Th. discipulatum demonstrabitur potius nostrorum, qui cum S. Th. illud execrantur Principium, ac memoratas omnes eius consecrarias propositiones facillime tuerentur imò illam euidenter ostendunt?*

7. Sed tamen misso euidentissimo argumento illac eamus, quæ nos Ioan. à S. Th. duci desiderat: demumque conuenientiam maiorem Doctorem recentium alterius & duabus sectæ circa S. Th. intelligentiam (nulla siue testimoniorum eius, siue antiquorum discipulorum, & interpretum ipsius habita ratione) veri discipulatus S. Thomæ esse argumentum ostendamusque eo etiā, quali, quali argumenti genere Dominicanos Recentiores à nostris superari. Tanta enim est Recentium Dominicanorum in re præfenti, eiusque consecratis opinionum diuersitas, aliorumque contra alios pugna, & rixa iamdiu à nostris, & sumatim à R. P. Fr. Petro à S. Iosepho in defen. S. Th. d. 1. sect. 10. n. 1. circa finem notata, ut nec cum veritate, verave S. Th. intelligentia conuenire quæat. Certe siquidem dignaque Cicerone in simili Philoophorum diuersitate sententia est. In tanta opinionum varietate, alterum fieri profecto potest earum nulla, alterum certe non potest, ut plus una vera sit. Incipiamus à conditionerum scientia: quam solum coniecturalem primos illos huius sectæ Dominicanos duces admisisse offendimus d. 4. de Scientia q. 1. cert. 1. Ex his vero, qui certā corū scientiā Deo negare non audebant, decreta illa subiectiue, siue ex parte actus absoluta, & obiectiue, seu ex parte obiecti conditionata cōmentū aliqui sunt, alius nihilominus ex eorum etiam socijs, tanquam chimerica, & inania reiciētibz, ridētibz, & exsibilantibz, ut vidimus d. 5. quæst. 2. Physicas prædeterminationes, ac

P p p subinde



subinde præfinitiones nostrarum actionum prædeterminatiuas (de quibus agimus) Magistri ipsorum nobilissimi Ioannes Conzalez Albelda, Victoria, Sotus yterque, Mancius, Ioan. Vincentius, Arauso, Laurentius Gutierrez Ioanes de Neapoli Biedma & memorati supra plures fuerunt petrafi. Sed, quia obinde Thomistarum purorum coetu, confraternitateque expunguntur, ex coetorum ferreo iudicio ad purum Thomistarum ea in re conuenientiam incipiamus. Quidam enim ex illis prædeterminatiuas præfinitiones, ac præmotiones physicas ad omnes nostras actiones, etiam prauas, acerrime tuerentur. Contra verò ex iisdem alijs illas ad eas solum, quæ vel honestæ, vel indifferentes, si quæ sint, actiones nostras admittunt; ad prauas autem negant, tanto in primis illas asserentes stomacho, ut illos impietatis, blasphemiar, aliisque censuris proscindant. Et hi quidem in Deum, alijs verò in consequentiam religiosiores ut clarebit qu. ult. & alijs vniuersum physicas prædeterminaciones, earumque subinde decreta, reieciunt, solis moralibus admissis. Videat nunc signi huius quinti præscriptor qualis, quaque sit, vel Recentiorum suorum Thomistarum in S. Thomæ interpretando concordia: eorum siquidem quibus disputatiorem suam crebris minutissimis, etiam lineatim, S. Thomæ allegationibus magnam transigit partem. Et, sane cunctis Angelicus Præceptor fauere non potest, quin toties sibi (quod dictum nefas est) contradicat, quoties Thomistæ hi alijs alijs, ut vidimus repugnat.

8. Contra verò nostrorum ea in re, & alijs, in quibus veritatis & doctrinæ S. Thomæ tuenda gratia & reuerentibus hisce discedunt, concordiam quis non videat? Nemo inuenitur, qui certam Deo conditionerum contingentium scientiam denegarit. Nemo, qui, vel conditionata illa ad ipsorum pro eo ita consentientiam, vel scientiam eorum diuinam ad sui infallibilitatem decretis ex parte subiecti absolutis, & conditioneris ex parte obiecti opus habere defendat. Nemo item qui nostrarum actionum liberarum prædeterminatiuas, præfinitiones ab arbitrij nostri libero usu omnino independentes, ac prædeterminatiuas physicas non fuerit exsolus. Nemo tandem, qui ad has, siue scientiæ mediæ, ac non intrinsecæ gratiæ, & necessitatio præcedentis prædeterminationis, seu misericordis voluntatis diuinæ efficaciar conclusiones S. Thomæ testimoniis sincera, eademque facili aperta interpretatione non utatur. Ergo ex quinto hoc signo, etiam, ut eius præscriptor intelligi voluit, verus S. Th. discipulatus, atque adeo vera schola Thomistica in leuitis, non autem in Dominicanis recentibus extat. Sed enim nonnullam nostrorum diuersitatem in auxiliorum efficaciam, & in actus influxu explicandis aduersarij notant. Ea tamen est, quæ ad controuersiam cum Thomistis recentibus punctum non spectat. Eiusmodi est Molinæ, Bellarminum, & Lessium gratiæ auxilianti physicum influxum, & efficientiam in actum concedere; Vasquez verò, & Soar, solum intentionalem. Illa item quod Molinæ, & Lessius nullam illi in actu primo efficaciam tribuant, sed ab ipso absoluto consensu efficaciam æstimant; aliqua verò ratione eam in actu etiam primo illi deferant Bellarminus, Valentia, Vasquez, Soarez, & post nostri Reuerendiss. Præpositi Generalis Claudij Aqua viua præscriptum omnes. Neque ij tamen eodem prolixo modo: ex eis enim alijs à scientia ipsa conditionata efficaciam dici vocationem censent. Alij verò à conditionato sub illa futuro, quibus, & eos annuimus: Verum hæc omnes diuersitates extra punctum controuersie cum Dominicanis recentibus sunt: cum omnes in eo conueniant, quod auxiliorum efficacia infallibilis intrinseca illis non sit, neque proinde ex parte actus primi causalitate consensum formaliter realiter præcedat; sed solum materialiter: quatenus auxilium, quod efficax aliunde, quam à seipso, efficax ab extrinseco usu nostræ voluntatis denominatiue solum est, in actu primo consensum præcedit. Volunt autem alijs ante absolutum consensum à conditionato solum eam efficaciar denominationem sufficienter desumi: quare & efficaciam ipsam eo prioritatis genere, quo consensum conditioneris absoluto præcedit, ad hunc ipsum præcedere, scilicet prioritare maioris vniuersalitatis: quo etiam pacto solum præcedere docent, qui eam efficaciam à scientia conditioneris desumunt: quanquam, ut dixi, & si hæc auxilij efficaciar donationem, & auxilium ex ea donatum maius quid in ratione gratiæ, & beneficij con-

stituat: nihil tamen illi efficaciar (seu, ut sic loquar) effecturitionis conferre: quæ satis, superque ab eius obiecto, scilicet conditioneris consensu, quod supponit, tributum illi non sit: eodemque modo tribueretur, etsi non ex ea scientia, & consilio, sed casu auxilium illud homini tribueretur.

6. Ideo ad efficaciar auxilij constitutione scientiam mediam secludunt, solamque conditioneram futuritionem merito aduocant. Herizet tr. de Scient. d. 7. c. 3. & 16. Meratius tom. 2. tr. de grat. d. 6. sect. 7. sent. 5. Ioan. Philippius t. 1. in Oseam c. 2. verus 14. n. 12. Mafcareñas de auxil. d. 3. p. 4. n. 1. Fr. Petrus à S. Ioseph. d. 7. de grat. sect. 9. Andreas Duallius Doct. Sorbonice, to. 1. & in 1. 2. tr. de hum. actionib. q. 3. de lib. arbit. tit. *quomodo gratia*, ad 3. arg. Neque alios ex nostris (præter Didacum de Alarcon) qui pro constitutione efficaciar auxiliorum in actu primo explicato ad scientiam mediam recurrere videntur) præfata constitutioni, à futuritione conditioneris solum abnuere reor. Si quidem ad certitudinem obiectum, siue necessitatem efficiendi consensum absolute purificata conditione, sub qua futurus conditioneris erat, & in potentiam consequentem non efficiendi posita conditione, sub qua conditioneris præuisus est futurus, tandem recurrunt, ut videre est in Valg. t. 1. p. 1. d. 98. c. 8. n. 50. Soar. lib. 2. de Scit. condition. n. 51. Tannero t. 2. d. 6. de grat. q. 2. dub. 6. & alijs. Nec tandem ipsa Molinæ & Lessii explicite efficaciar in actu primo repugnant: cum mediorem certitudinem, seu firmitatem, cui prædeterminationis certitudo inuenitur, inficiant. Idem mediam, & conditioneram obiecti futuritionem sub conditione auxilij, quod prædeterminatio de facto absolute ponit, tandem reuocant, ut videre est in Molinæ concordia q. 14. 2. 13. d. 12. §. *Est autem*, d. 50. §. *Triplex est scientia*, & q. 23. d. 1. m. 9. concl. 2. & m. 17. §. *Quantum est quod*. Vnde in iis quidæ, quæ extra punctum controuersie cum Dominicanis recentibus sunt, viliam re ipsa in hisce rebus diuersitatem esse perspicuum est: ut appareat quam inaniter Lessima de auxil. definit. 2. affini concl. 5. §. *Tertio probatur*, & Zumei t. 2. opuscul. concl. 6. to. *Animaduertit pro nobis*, nostrorum in materia præfata diffidia clament, quæ fingunt quia fortassis rem non penetrant: sed horum tamen non est alijs, sed vniuscuiusque secum apertas pugnas inferius tabimus: inierim tamen accipe quæ de Lessio isto erodite obseruat Falsolus noster 1. p. to. 2. q. 14. ar. 13. d. 9. n. 110. *Solenne*, inquit, *huic scriptori est in mente nostrum, nunc aduersarij sententia, prope modum verba ipsa deservit ad aduersarij*.

10. Verum quoad rem ipsam suis nonnullis ex nostris referunt in re præfata adherere. Aluar. 1. responsion. c. 1. n. 2. §. ait: Henr. lib. vi. de fine homin. c. 4. n. 1. docuit: Deū in conditionali, quod habet decreto nosse quid homo in tali rerum peristat faceret, Et c. 6. n. 2. ait, docere nec humanos actus absolute libertatis dispendio à Deo præfinit, ac prædeterminari. Repetit. 7. responsion. c. 1. n. 9. Addit Lessima ita eum pro sua stare opinione, ut aduersarios sententia discutiat, ut deceptionis aniam auide querentibus neque ita inerte legentibus præbere possit; neutrum tamen, sed vtrique potius oppositum eo c. 4. ver. 2. docuit aient. *Nemini enim Deus preparare voluntatem nostram, ac munire voluntatis, talibusque auxilio, & causarum consensu, & conditionibus, ut infallibile sit scientia diuina futuritionis, & actionis prædeterminatæ, & liberarum. Vbi in primis physice conditioneris præfinitiones reieciat: cum coniuncti conditioneris, & circumstantiarum designet, neque illas solas ad consensum, seu effectus consecutionem, cui absolute omnino que conditioneris infallibilitatem, cui absolute omnino præfinitionis, & actus subinde præfinit certitudo inuenitur: quod si de scientia non conditioneris formaliter, sed prioris alia naturali loquatur propensionis voluntatis creatæ, & cum illi auxiliorum totius, quem in sua omnipotentia, & cum illi auxiliorum totius, quem in sua omnipotentia, cohibet, & cui coniunctum creata voluntas resistere nequeat, cessat omnibus diuini valere, resistere, eamque solum naturalem scientiam præfinitioni consensat præcedere (ut illi nostros non prauos admittit) censet præcedere (ut illi & c. 6. in glossa lit. L. & n. 4. & in glossa lit. X. & c. 5. n. 8. & c. 6. in glossa lit. B. & c. 14. num. 8. docere videtur) scientiam verò conditioneris contingentis conditioneris præfinitionem huius in hypothetici cum reliquis conditioneris supponere, ipsique inniti (ut clare docet eo capite quarto, num. 2.*



non a. & c. 6. n. 4. & in glossa lit. x. ) nihil tamen docet, quod Thomistarum sententia, siue de physicis prædeterminationibus, siue de præfinitionibus de se efficacibus fuit. Ij enim non in cumulo auxiliorum contingentis certam futuritatem, & scientiam, atque præfinitionis suæ infallibilitatem, siue infirmitatem collocant; sed in intrinseca entitate cuiusque auxilij efficacis, seu prædeterminationis physicae; eamque siue præfinitionem, siue scientiam contingentis impediri à voluntate nostra posse negant; Henriquez vero non in cuiusque auxilij entitate, sed in eorum cumulo præfinitionum suarum infirmitatem, & scientiam illius, qua regulantur infallibilitatem ponit: ac insuper impediri à nostra voluntate præfinitiones suas posse, ne fuerint, docet cap. 6. idque facilius percipi, quam posse impediri diuinam contingentium nostrorum scientiam: quam tamen impediri posse, ne fuerit, docet ibi n. 7. & in glossa lit. x. firmat auctoritate Scotti, Vegæ, Cordubæ, Gabrielis Okami, Richardi, & S. Bonavent. Quatenus vero è nostris præfinitionibus Sualitis non obstante intrinseca auxiliorum infirmitate in suis hisce præfinitionibus, & scientia, qua per ipsum regulantur, Henriquez, vel discrepet, vel conueniat, Controuersi de Deo volunt, d. de præfinitionibus suationibus videbimus.

11. Stat ergo firmum, & certum Henriquez, tam eo cap. 1. quam toto illo lib. vi. de fine homin. solas præfinitiones diuinas nostrarum non præuatum operationum per scientiam illam præstatam regulatas admittisse; quas tamen aliquando motionem Dei actiuam, quandoque determinationem, nec semel prædeterminationes appellat. Nec mirum illud eis tunc vocibus vi, quibus postea aduersarij, vel abusi fuerint, vel decepti, ut cum in suis causis numerarent. Siquidem illum librum, quem multo retro annis compulerat typis dimisit anno 1593. integro scilicet, ut minimum, anno ante ortum nostrorum cum Dominicanis controuersiam de scientia media, & auxiliorum efficacia occasione conclusionum eis de rebus habitatum Vallisolei anno 1594. Ex tunc autem valde Dominicanæ doctrinæ aduersitabatur. Nam de præfinitionibus ex parte obiecti conditionatis hæc habet ad eius numeri finem, [Nec vlla ratio, aut auctoritas cogit dicere, quod Deus actu libero prædefiniuit omnia futura conditionalia: nempe, quis effectus, aut qualis operatio sequeretur, si in tali, aut alio statu, aut concursu circumstantiarum constitueretur? Nam hic actus in Deo videtur occultus, & nihil facit ad rerum productionem, conseruationemque, aut decorem vniuersi.] Addenda eiusdem sententia c. 14. n. 9. (Si quis consideret speculatiue duos homines omnia æquales in naturalibus bonis, in habitibus, & causalium concursu, & eos moueri auxilio omnino æquali ex parte obiecti, & potentia: non videtur implicare ex natura rei, ut vnus cooperetur, & conuertatur, altero non conuerto.) Quod tamen ex natura efficacis intrinsece auxiliorum, etiam inæqualibus, ne dum in omnia æqualibus, repugnat, aduersariis fatentibus, subditque: [auxilium eius, qui conuertitur, solum esse maius mouerit auxilio alterius, qui non conuertitur.] Frigidius adhuc Zimel r. 1. opuscul. d. 5. sect. 1. §. Adducuntur pro nobis. Refert pro se nostrum Eminentissimum Toletum in c. 6. Joan. annot. 1. in id. Nisi Pater, qui misit me traxerit eum. Vbi tractione bene explicari gratia efficaciam ait, quia non vi, aut necessitate trahimur, & in c. 17. ad id quod dixi mihi ego custodiui. At ludam potuisse non peccare, si vellet, quia ad non peccandum auxilium habuit sufficiens, & ideo etiam reliquos peccare, quia volunt, cum tanta necessitate veniendi ad Deum præfinitione, & prædeterminatione inducatur absolute, neque cum illis potest ad oppositum saluaretur, ac subinde, neque in non prædeterminato auxilio sufficiens. Ex his solum locis pro nostra sententia stare Toletum satis deducitur. [Sic Tyro, & Sidone, ubi habet. Nota quarto: Deum quousque talia dare auxilia, quæ, si aliis daret etiam maius peccantibus, vtique conuerterentur; & tamen illi, conuerti de facto absque efficaci auxilio, neque isti non conuerti, si intrinseca illi, efficacia aduersariorum esset.] Pergit sæpe enit sit, ut Deo vocanti vnus consentiat, Christoph. de Orregis de Deo Vno, Tom. I.

alter non; arbitrij libertate: quod, sicut, cum Dei auxilio operari potest, ita & eidem resistere, & resistere valet. ] Et commentario proprio manuscripto 1. 2. quæst. 109. art. 7. sine docet [ In potestate hominis esse, ut auxilium à Deo datum sit efficax, aut sufficiens tantum, ]

12. Camerarius apud Eugenium Philadelphum exercit scholar. tripartita appendice ad ipsum physicam prædeterminationem tribuit nostro Benedicto Pererio ob huius verba 8. Physicor. cap. 8. [ Verum esse, atque iuxta D. Thomæ mentem voluntatem nostram à Deo moueri, applicari, & determinare ad volendum. ] Sed hæc satis saluaretur de motione, applicatione, & determinatione ad volendum bonum in communi, ut ex S. Thom. supra retulimus, & explicuimus. Hunc autem, vel aliunde determinationem, & applicationem comitante, ac nullatenus præuia, nisi quatenus dicit prioritatem concursus diuini maioris vniuersalitatis, & voluntatis in essendo, & operando dependentiam à causa prima c. 9. explicuit Pererius scribens. [ Voluntatem à seipsa determinari; alioqui nihil laudabiliter, aut demeritorie operaturam. Si enim voluntas ita moueretur à Deo, ut ipsa se nullo modo moueret, & ad agendum determinaret, omnis profecto meriti, & demeriti, & libertatis ratio funditus tolleretur. Sed, quia Deus, sic eam mouet, ut ipsa nihilominus simul etiam seipsam moueat, & per suam deliberationem se determinet ad agendum hoc, vel aliud quidpiam: ob eam causam appellatur libera. ] Postea eius sub ordinationem, & dependentiam in operando nomine applicationis significatam, & à qua libertas causæ creatæ non eximitur, subdit. [ Non enim intelligendum est, voluntatem esse liberam omnino ita, ut à nullo pendeat, nullique subiaciat. Hac enim libertate solum Deum liberum esse cognoscimus. ] Et subinfertur vtrumque agens sic distinguatur. [ Quia adhibitis, positisque omnibus rebus, quæ ad agendum ex parte obiecti requiruntur, ita, ut nihil desit, nihilve obstat, agens naturale non potest non agere. At voluntas etiam tunc, potest agere, & non agere, & agere illud, quod ei proponitur vel etiam contrarium. ] Consonat eidem doctrinæ lib. 16. in Genes. c. 11. d. 7. n. 95. ad id. Non desistent à cogitationibus suis. Ex quo loco pro nobis refertur ab aduersariis: Cabreræ, scilicet, r. 3. in p. 3. q. 62. d. 12. §. 7. n. 148. Ledesma de auxil. d. 2. affini de scient. condition. dif. 2. §. In hac difficultate. De Patribus Michaële Marco Salmantica, & Andrea Martinez Vallisolei gloriantur aduersarij. Quod suis partibus accesserint. Cæterum Primus solum admittit cum æquali auxilio gratia non posse consentire vnum, dissentire alterum; non loquitur autem de æqualitate entitativa, sed in ratione gratia, & beneficij: quod in nostra doctrina certissimum est. Secundus contra physicas prædeterminationes acriter prælegit: Id quod, cum ex eorum Theologicis manuscriptis est certum: tum etiam ex epistola Vallisolerani Primarij Doctoris Ioan. Garcia Coronel supra recitata, qui omnes Vallisoleanos, & Salmantinos nostros ( in quibus hi duo præcipui tunc Professores erant ) physicis prædeterminationibus, ac proinde prædeterminationibus præfinitionibus per idem tempus repugnare, generatim testatur.

13. Neque aliud euincere potest argumentum Nauarrete 1. 2. controu. 1. §. 7. illis consentiunt verbis velint nolint isti. Scilicet Molina, Vazq. Soar. & Calent. ) Qui non sequuntur vestigia maiorum suorum; qui in societate Iesu nati, & ad vbera sanctissimi nostri Doctoris Thomæ & Academicarum eius nutriti perpetuo nostræ sententiæ adhaerunt. Est autem argumentum nostros scholares iuuenes à Dominicanis Professoribus, eorumque Academicis Philosophiam, & Theologiam initio audisse; ac proinde, & præfinitiones, & prædeterminationes Thomisticas didicisse, quas, cum nostris postea legerent propinquare. Verum vtroque argumentum hoc claudicat pede, Damas libenter ad Societatis initium decem illis primis sanctissimi nostri focis totidem sapientie columnis, fidei, & Ecclesiæ Catholice sustentandæ, atque amplificandæ minime, ut euentus probauit, & imparibus ad societatis inchoantis res statuendas, atque Lutheranorum euertendas, & Principum acceit, & Summi Pontificis iussu dissentis, iuuenes nostros à publicis Academicarum



Professoribus audiuisse. An illæ omnes Dominicanis tantum Professoribus Theologis, vel Thomistis vtebantur? certe neque Salmanticæ, (vbi plurimum potentia obtinebant) soli Theologiam docebant. Nam Compluti prævalebant, vt diximus ea tempestate Nominales; nec quisquam ibi Dominicus bonæ notæ, imo norus Magister, præter Mancium memoratur, qui inde Salmanticam etiam fuit euocatus. Et Salmaticæ quidem insignis vespertinæ Cathedræ Professor, & Theologiæ Decanus Magister Augustinianus Ioannes de Guevara prælegebat quo Magistro relati eiusdem sodali Proceres gloriabantur. Vix ergo Compluti scholares nostri (vbi tunc nondum fundato Salmanticensi Collegio omnes, & postea nondum satis confirmato, & aucto aliquandiu Mancium, sunt nati, vt ab eis præfinitionibus, & prædeterminationibus, imbuerentur. Sed & Salmanticæ, etsi Dominicanos Professores audirent, celeberrimum Ioannem de Guevara nō omitebant, accerrimum Thomisticarum præfinitionum, & prædeterminationum impugnatores, qui Alphonsus de Mendoza quæstionum 7. scholasticæ contra illas quodlibeticis inferendarum extitit author. Hic ergo & ingenij acumine, & S. Th. eruditione, & qua erat autoritate maxima, satis apud iuuenes nostros vt apud suos destrueret, quod Professores Dominici edificare tentarent, Sed esto solos Dominicanos vtrouique scholares nostros audirent, qui eas præfinitiones, & prædeterminationes auertebatur Salmanticæ Victoriam forte, vtrumque Sorum, & Mancium, qui eadem in Magistro Bannez. reprehendebant. Causas (quod sciam) non docuit necipere, nec Bannez à nostris scholasticis audiretur; nisi forte quis credat eos deteriorum, & probiorum in societatem coniciendorum, quam Theologiæ, esse discipulos voluisse. Sed demus gratis iuuenes aliquot ex nostris aduersariorum doctrina (qua velut arte) imbutos fuisse an illi rei nostræ litterariæ maiores habendi sunt, cum iuuenes audirent? an, cum iam Magistri, de suo postea legerunt? Postremum quidem, nil ergo ex eo, duriorem etiam Thomistarum illorum Magisterio euincitur, vt Maiores nostros eiusmodi doctrinam docuisse, atque posteri ab ea recedentes dicantur maiorum vestigia non sequi: cum inter illorum discipulatum, & Magisterium tantum studiorum, & auctoritatem intercesserit, vt possent à suorum Magistrorum sententia ad veriorum, aliud præcipue S. Thom. lectione qui adeo clare vbis loquitur, respicere.

14. Et sane ita euenisse (si forte decepti iuuenes fuerint) & constat ex dictis, & ex diuturno tempore, quo primi nostri Professores Theologi docuerunt. Nam Doctor Andreas Martinez Vallisoleti triginta fere totos annos Theologiam docuit, sicuti & Michael Marcos Salmanticæ, & totidem fere Alphonsus Deza Compluti: quo tempore iam Dominicanorum, & Iesuitarum scholæ his de rebus certabant: Iesuitis cunctis (quod secus Dominicanis, vt vidimus cert. 2. euenit) sua caltra tenentibus, omniumque nomine singulis vbique certantibus: quare certum est satis primos illos Dominicanorum discipulos, vt eam didicissent tunc doctrinam, tandem Magistros dedidicisse. Hoc ita minutim argumentum difficere placuit: cum iam abunde à Paulo Leonardo dissectum esset part. 2. responsion. sect. 15. num. 76. discursu sequentis. Etenim Nauaretus controuers. 1. Pincie edidit anno 1665. qui ab exordio societatis quintus supra sexagesimum erat vita iam Molina, Fonseca, Valquez, & Valentia ultra sexagenarios functis, præter Valquez, qui quinquagesimo quinto ætatis suæ anno decessit anno Theologiæ professionis publicæ trigesimo: reliqui vero ultra quadragesimum prælegerant. Soarez verò adhuc superstes quadragesimum circiter annum publice iam docuerat. Assignet nobis Nauaretus antiquiores alios societatis, tunc recens formata, Magistros nostros, à quibus hi in ea doctrina recesserint, vt maiorum vestigia suorum illos non sequi probet. Nam coartatos poterit fortassis plures Maldonarum, Tolerum, Bellarminum Marianam, & alios: qui tamen in eadem fuerunt doctrina, etsi maiores fuissent. Sed forte Salmeronem, & primos illos Patriarchæ socios appellet Lainium Fabrum, &c. Sed hos omnes in eadem fuisse sententia constat ex historia Tridentini Concilij, cui fere omnes à Sancta Se-

de, & Catholicis Principibus Theologorum nomine adstricere, ac præfinitionibus, & prædeterminationibus, non Lutheranorum modo, & Caluinitarum, sed & (si quo nobis occulto, nec dum ab ipsis propalato, differtur, mysterio) Dominicanorum recentium acutis, & accuratis disputationibus coram reliquis Concilij Patribus restiterunt: non modicas illis superperias ferente contra Dominicanum Catanzum Dominico Soro iuxta memoratam supra Petri Suauis, Iesuitis infelli, historiam. Constat etiam ex eruditis Patris Salmeronis commentariis, quæ suis cum Iacobi Lainij Lucubrationibus collatis vtriusque iudicio, & sententia edita sunt. Maioribus etiam nostris Theologis adnumerandus est Petrus Ribadeneyra eo anno, quo confirmata societas fuit nostris adscriptus: vir in Theologia insignis, vt eius varia, etiam historica, opera testantur; etsi mira eius eruditione, & styli suauitas, plurimum historicis præfinitionibus, & prædeterminationibus Thomisticis recentibus Romanæ à nostra prouincia Toletana misso subscripsit. Constat ergo in re præfinitis societas nostræ doctores sine primis, sine mediis sine postremis omnino, verissimæ, & S. Thomæ germanissimæ doctrinæ consensisse; contra vero Dominicanos oppositis defensoribus, & à maioribus suis, & à coartaneis, & à se etiam ipsis vicissim antea, & Sancti Doctoris interpretatione discississe: vt postremo hoc veri S. Thomæ discipularis, & argumenti concordia, & signo, non minus, quam reliquis antea expensis, nostra Iesuitica schola vere Thomistica, aduersantium vero, etsi eo nomine censeri velit, anti-Thomistica demonstretur.



## QVÆSTIO VI.

*Quatenus per scholas alias, & Religiones, ceterosque Doctores liceant prædeterminatiua præfinitiones.*

**E**T si plures gregatim scholasticos eis præfinitionibus prædeterminatiua aduersos reuoluerimus, dum pro nobis Academias omnes quæ 4. recensuimus & quæ 3. dum Senonense decretum Parisiense examine, & suffragis editum expendemus: ac de S. Thomæ eiusque singularium discipulorum, & schola plus satis quæst. proxima dixerimus: reliquos ramen iam scholasticos pro nobis recensendi locus est opportunus, vt nouitatis, & singularitatis ab aduersariis tentatam sententiam nostram plenius in ipsos conuerteremus. Doctores igitur reliquos omnes quæ hac ita percurramus, vt pro sua quisque antiquitate præcedat: etsi et eis plures, qui ad varias, vel scholas, vel Religiones pertinent non pro sua, sed pro earum antiquitate numerandi hic sunt.

## CERTAMEN I.

*Franciscana familia sua Scotica schola contra prædeterminatiuas præfinitiones pugnat acerrime.*

1. **C**oartanea Dominica Franciscana Religio, ac Thomistica scholæ proximo tempore succedentes, & aduersæ illi oriundæ Scotica, & Nominalis hunc iure suo sibi vendicant locum. De quibus prædeterminationes physicas, ac subinde prædeterminationes, & varias suorum actuum præfinitiones constanter, & vnam nimir abicere extra controuersiam est; etsi enim Scotistarum nonnulli præfinitiones actionum admitterent suæ conditionare, siue absolute futurarum admittant.